

СТРАТЕГИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ РУМА 2017-2021

Јун, 2017. године

Садржај

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ	6
1. ПОЛИТИКА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	7
1.1. Политика руралног развоја у Европској Унији (ЕУ) за период 2014 - 2020. год.	7
1.2. Политика руралног развоја у Европској Унији (ЕУ) за период после 2020. год.	8
1.3. Политика руралног развоја у Србији	8
1.4. Програм развоја АП Војводине 2014-2020. год.	10
1.5. Мастер план одрживог развоја Фрушке горе од 2012. до 2022. год.	12
1.6. Стратешки план одрживог развоја општине Рума 2015 - 2020. год.	13
2. ПРОФИЛ ОПШТИНЕ РУМА	14
2.1. Општи подаци	14
2.2. Демографски приказ општине	16
2.3. Саобраћајна инфраструктура	19
2.4. Образовање	20
2.4.1. Пољопривредна школа “Стеван Петровић-Бриле” Рума	20
2.5. Подаци о људским ресурсима	21
2.6. Културна добра	24
2.7. Клима	24
2.8. Стање земљишта у општини Рума	25
2.9. Поплаве	26
2.10. Логистички центри	27
2.11. Пословна инфраструктура	28
2.12. Локалне акционе групе	29
2.13. Пољопривредна газдинства, удружења, земљорадничке задруге	30
3. ПОЉОПРИВРЕДА	31
3.1. Подаци о пољопривреди	31
3.2. Диверзификација руралне економије	33
3.3. Показатељи развоја пољопривреде	34
3.3.1. Пољопривредно земљиште	34
3.3.2. Вишегодишњи засади	34
3.3.3. Сточни фонд	35
3.3.4. Механизација, опрема и објекти	35
3.3.5. Радна снага	36
3.3.6. Структура пољопривредних газдинстава	36
3.3.7. Производња пољопривредних производа	37
3.3.8. Одводњавање и наводњавање	37

3.4. Пољски путеви	38
3.5. Мелиорације ливада и пашњака	38
3.6. Противерозионе мере	39
3.7. Складишни капацитети за пољопривредне производе	39
3.8. Пољопривредна стручна служба	39
4. ТУРИЗАМ	40
4.1. Улога и значај одрживог развоја туризма у руралном развоју	41
4.2. Туристичко информативни центар	41
4.3. Еко туризам	41
4.4. Археолошко-истраживачки туризам	43
4.5. Агротуризам и агробиотуризам	44
4.6. Верски туризам	44
4.7. Спортско-рекреативни и адреналински туризам	45
4.8. Ловни туризам	46
4.9. Манифестациони туризам	47
5. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДЕ И ИНФРАСТРУКТУРА	50
5.1. Водоснабдевање и отпадне воде	50
5.1.1. Извориште "Фиширов салаш "	50
5.1.2. Извориште "САВА 1" у ЈАРКУ	51
5.1.3. Постројење за кондиционирање воде	51
5.1.4. Остала изворишта	52
5.1.5. Повезивање локалних изворишта у јединствен систем водоснабдевања	53
5.2. Водоводна мрежа	53
5.3. Канализација	54
5.4. Управљање отпадом	56
5.5. Енергетска инфраструктура	57
5.6. Мобилна телефонија	58
5.7. Гасоводна мрежа	58
5.8. Ваздух	59
5.8.1. Квалитет амбијенталног ваздуха у Руми	59
5.9. Третман отпадних вода	60
5.9.1. Индустриска загађења	60
5.9.2. Загађивачи земљишта	60
5.10. Заштита биодиверзитета и заштићена природна добра	61
5.11. Просторно и урбанистичко планирање	62
5.11.1. Основни изводи из Просторног плана Реп. Србије који се односе на терит. општине Рума	62
5.11.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара	62

6. САЖЕТАК АНАЛИЗЕ СТАЊА	66
6.1. PESTLE	66
6.2. SWOT АНАЛИЗА	67
7. СТРАТЕГИЈА	69
7.1. ВИЗИЈА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ РУМА	69
7.2. ЦИЉЕВИ	69
7.3. РЕЗУЛТАТИ И ПОКАЗАТЕЉИ	70
7.4. АКЦИОНИ ПЛАН	71
7.4.1. МЕРА: ОБРАЗОВАЊЕ НОСИЛАЦА ПРОИЗВОДЊЕ, ПРЕРАДЕ И ПРОДАЈЕ	71
7.4.2. МЕРА: ПОВЕЗИВАЊЕ СА ПАРТНЕРИМА УЗЕМЉИ И ИНОСТРАНСТВУ ЗА ПРЕНОС ДОБРИХ ПРАКСИ	71
7.4.3. МЕРА: ПОВЕЗИВАЊЕ ДОМАЋИНА ЗА ЛОКАЛНЕ ИНИЦИЈАТИВЕ	71
7.4.4. МЕРА: ПРИПРЕМА ПРОЈЕКТА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ВЕЋИХ И МАЊИХ ПРОЈЕКТА	72
7.4.5. МЕРА: ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА МАЊИХ ПРОЈЕКТА У СЕЛИМА	72
7.4.6. МЕРА: ПОДРШКА ПРОЈЕКТИМА РАЗВОЈА ЛАНЦА ВРЕДНОСТИ	73
7.4.7. МЕРА: ПОДРШКА САМОСТАЛНИМ ПРОЈЕКТИМА НОСИЛАЦА ПРОИЗВОДЊЕ, ПРЕРАДЕ ИЛИ ПРОДАЈЕ	73
7.4.8. МЕРА: ПОВЕЗИВАЊЕ ПОНУДЕ У ТУРИЗАМ, КУЛТУРУ, ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ	73
8. ВЕЗА СТРАТЕГИЈЕ СА ПРОГРАМОМ МЕРА ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ	74
9. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ И МОНИТОРИНГ	75
9.1. ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ	75
10. ЛИТЕРАТУРА	76

Листа табела

Табела 1. Основни подаци о општини Рума	15
Табела 2. Структура становништва према старости и полу према Попису из 2011. год.	17
Табела 3. Климатски показатељи	24
Табела 4. Општи подаци о пољопривредним газдинствима у општини Рума	31
Табела 5. Засејане површине културе за општину Рума на дан 7.4.2017. год.	31
Табела 6. Структура ратарске и сточне производње по насељима у општини Рума	32
Табела 7. Структура коришћења земљишта по катастарским категоријама	34
Табела 8. Просечни приноси и остварен обим производње за ратарске и воћарске културе	37
Табела 9. Промет туриста у општини Рума од 2010 до 2016.год.	40
Табела 10. Мере подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Рума	74

Листа слика

Слика 1. Мапа Општине Рума у окружењу	15
Слика 2. Мапа већих насеља у Општини Рума и окружењу	16
Слика 3. Промена броја становника од 2002. до 2011.	17
Слика 4. Стопе природног прираштаја у АП Војводини, 2012. год.	18
Слика 5. Однос броја запослених и пензионера, 2012. год.	18
Слика 6. Део приказа "Мрежа насеља и инфраструктурни системи"	19
Слика 7. Степен развијености општина, 2013. год.	22
Слика 8. Композитни индекс социјалне искључености по општинама, 2009. год.	23
Слика 9. HDI по општинама, 2008. год.	23
Слика 10. Територија АП Војводине угрожена од унутрашњих вода	26
Слика 11. Логистички центри у АП Војводини	28
Слика 12. Кластери у АП Војводини	29
Слика 13. Наступ ТО Рума	42
Слика 14. Спортски центар Рума	45
Слика 15. Вашар у Руми	47
Слика 16. Исправност централних водоводних система у општинама, 2010. год.	53
Слика 17. Просторни план општине Рума до 2025. год.	65

Уводна реч председника општине

Сарадња је кључна реч будућности.

Анализе показују да имамо добре прилике, али их не користимо довољно да би из њих направили већи искорак који је потребан да би надокнадили изгубљено у економској кризи која је као и остале у региону задесила и Србију. Општина може помоћи у бољем функционисању јавних служби које су у њеној надлежности, као и у припреми пројеката који су потребни за изградњу инфраструктуре и пројеката који су потребни произвођачима и прерађивачима. Општина може помоћи у промоцији, али сами произвођачи и прерађивачи морају са конкурентним производима наћи пут на тржишта.

Стратегија жели успоставити сарадњу како би корак по корак дефинисали наше производе, припремили пројекте за инвестиције у мала и већа пољопривредна газдинства и њихове ланце вредности. Стратегија ће помоћи у стварању прилика и повољног локалног амбијента, за све предузетнике који имају жељу направити искорак и покренути производњу, прераду и своје производе продати.

Ревизија стратегије је смањила број циљева и мера са којима желимо даље радити, тиме желимо усмерити наше деловање на постављање основа за коришћење националних, покрајинских и европских фондова за развој. Ти фондови су поред наших властитих средстава једина подршка у развоју, док стратегије и продукте морамо сами осмислити.

Ми то можемо. Зато ћемо развити сарадњу међу нама самима и са иностраним партнерима, како би били успешни. Подржаћемо обуку наших људи и припремати пројекте, како би искористили што више расположивих средстава.

Слађан Манчић

Председник општине Рума

1. Политика руралног развоја

1.1. Политика руралног развоја у Европској Унији (ЕУ) за период 2014 - 2020. год.

Стратегија Европа 2020 указује да би економски раст ЕУ требао да буде паметан, одржив и инклузиван. Фокус је на пет амбициозних циљева у области запошљавања, иновација, образовања, смањења сиромаштва и клима/енергија.

У складу са Стратегијом Европа 2020 и општим циљевима заједничке пољопривредне политике ЕУ 2020, могу се идентификовати три дугорочна стратешка циља, за политику руралног развоја ЕУ за период 2014-2020. год.:

- **Побољшање конкурентности пољопривреде**
- **Одрживо управљање природним ресурсима и климатске акције**
- **Уравнотежени територијални развој руралних подручја.**

Политика руралног развоја представља „други стуб“ заједничке пољопривредне политике ЕУ и са њом се употпуњава систем директних плаћања и мера за управљање пољопривредним тржиштима као „првим стубом“ заједничке политике ЕУ. Политика руралног развоја ЕУ финансира се из Европског пољопривредног фонда за рурални развој (EAFRD) са буџетом од 100 милијарди еура у периоду од 2014-2020. године.

У програмском периоду 2014-2020., LEADER метод европског локалног руралног развоја, проширен је са ширим термином CLLD- Локални развој под водством заједнице, као и додатним фондовима ЕУ. Кроз мулти-финансирајући концепт CLLD, у овом програмском периоду, омогућено је Локалним акционим групама (ЛАГ-овима), да на свеобухватан начин интегришу локалне потребе и решења и ојачају везу између руралних, урбаних и рибарских подручја. Додатну подршку за рурална подручја поред EAFRD тако пружају следећи фондови ЕУ: Европски фонд за регионални развој, Европски социјални фонд, Кохезиони фонд, Европски фонд за поморство и рибарство. У Србији рурални развој финансира IPARD део IPA II подршке у развоју државе од стране ЕУ. Државе чланице ЕУ и државе кандидаткиње израђују своје програме руралног развоја у складу са потребама својих подручја, уважавајући притом минимум четири од шест заједничких приоритета ЕУ :

- Подстицање преноса знања и иновација у пољопривреди, шумарству и руралним подручјима;
- Јачање исплативости и конкурентности свих врста пољопривреде и промовисање иновативних пољопривредних технологија и одрживог управљања шумама;
- Промовисање организације ланца снабдевања храном, добробити животиња и управљање ризиком у пољопривреди;
- Обнављање, очување и побољшање еко-система повезаних са пољопривредом и шумарством;

- Промовисање делотворности ресурса и подстицање помака ка привреди са ниским степеном угљендиоксида, која је отпорна на климатске промене у пољопривредном, прехранбеном и шумарском сектору;
- Промовисање друштвене укључености, сузбијање сиромаштва и подстицање привредног развоја у руралним подручјима.

Осим тога, посебно је важно да Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју предвиђа да јединице локалне самоуправе могу финансирати све врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју.

1.2. Политика руралног развоја у Европској Унији (ЕУ) за период после 2020. год.

Директна плаћања су најважнија компонента буџета Заједничке пољопривредне политике (ЗПП-ЦАП) и најважнији извор подршке пољопривредним произвођачима у ЕУ. ЕУ разматра три модела будуће реформе, а препоручује се интегрисање свих плаћања у један стуб ЗПП који би зависио од уговорених права постављених на циљевима, а не као до сада када постоји систем одвојених директних плаћања.

Кризе су уздрмале пољопривредни сектор довољно снажно да се поставља питање адекватности новог ЗПП да се носи са поремећајима на тржишту. Поуке из млекарске кризе, посебно наводе на нове могуће тржишне мере и шеме ЗПП. Препоручује се увођење трећег стуба ЗПП са тржишним мерама, мерама за умањење ризика и шемама за управљање.

Заједничка рурална политика после 2020. год. ће се градити на богатству искустава и посвећености широког обима руралних актера. Повећати се жели ефикасност, док се мора одговорити и на мноштво промена у руралној политици. Политика руралног развоја мора алармирати све економске секторе, ојачати друштвену акцију и питања животне средине и бити усмерена на посебности и потребе региона и њихове развојне могућности. Политика мора одговорити на далекосежне друштвене изазове с којима треба решавати територијалну диференцијацију и постићи високо ангажовање локалних актера.

1.3. Политика руралног развоја у Србији

У настојању да се што јасније трасира правац будућих реформи пољопривредног сектора и дефинишу мере и активности на ревитализацији и активирању развојних потенцијала руралних средина, МПЗЖС је предложило, а Влада РС усвојила Стратегију пољопривреде и руралног развоја Републике Србије (2014–2024). Стратегија, као основни и дугорочни стратешки документ, дефинише: циљеве, приоритете и оквире политичких и институционалних реформи у области пољопривреде и руралног развоја, оквир буџетске подршке, који рефлектује развојно опредељење Стратегије.

Визија пољопривреде и руралних подручја Србије

Да у 2024. години пољопривреда Србије буде сектор чији је развој заснован на знању, модерним технологијама и стандардима, који домаћим и захтевним страним тржиштима нуди иновативне производе, а произвођачима обезбеђује одрживи стабилан доходак.

Да се природним ресурсима, животном средином и културном баштином руралних подручја управља у складу са принципима одрживог развоја, како би се руралне средине учиниле примамљивим местом за живот и рад младима и другим руралним становницима.

Стратешки циљеви:

- Раст производње и стабилност дохотка произвођача;
- Раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта и техничко-технолошко унапређење сектора;
- Одрживо управљање ресурсима и заштита животне средине;
- Унапређење квалитета живота у руралним подручјима и смањења сиромаштва;
- Ефикасно управљање јавним политикама и унапређење институционалног оквира развоја пољопривреде и руралних средина.

Приоритетна подручја стратегије:

- Стабилизација дохотка у пољопривреди;
- Финансирање пољопривреде и руралног развоја и управљање ризицима;
- Ефикасно управљање земљиштем и повећање доступности земљишних ресурса;
- Унапређење стања физичких ресурса;
- Унапређење система трансфера знања и развој људских потенцијала;
- Прилагођавање и ублажавање утицаја климатских промена;
- Технолошки развој и модернизација пољопривредне производње и прераде;
- Развој тржишних ланаца и логистичке подршке сектору;
- Заштита и унапређење животне средине и очување природних ресурса;
- Очување пољопривреде, природних и људских ресурса у подручјима са ограниченим условима привређивања у пољопривреди;
- Диверзификација руралне економије и очување културне и природне баштине;
- Унапређење социјалне структуре и јачање социјалног капитала;
- Модернизација и прилагођавање институција и законодавства;
- Унапређење квалитета и безбедности производа.

1.4. Програм развоја Војводине 2014-2020. год.

Програм развоја Војводине 2014-2020. год. посебно не анализира рурални развој, али у контексту пољопривреде и туризма као главне напомене, везане за територију општине Рума наводи:

- Да је укупна коришћена пољопривредна површина у АП Војводини у 2011. години износила 1.780 хиљада хектара, а од тога је обрадиво 92% земљишта;
- Анализом засејаних површина установљено је да се највећа површина обрадивог земљишта у АП Војводини користила за производњу житарица (66%), па затим индустријског биља (25%);
- Генерално, најпродуктивнији по свим економским параметрима су Јужнобачки, Јужнобанатски и Сремски округ, док су Севернобачки и Средњобанатски округ најслабији;
- Бруто додата вредност пољопривреде Јужнобачког округа остварује највећи допринос креирању бруто додате вредности пољопривреде АП Војводине (39,9%), док БДВ пољопривреде Севернобанатског округа остварује најнижи допринос (4,8%);
- Највиши удео извоза сектора пољопривреде у укупном извозу округа остварен је у Јужнобачком округу (20,7%) док је удео извоза сектора пољопривреде у укупном извозу округа најнижи у Средњобанатском округу (2,3%);
- Највиши удео увоза сектора пољопривреде у укупном увозу округа остварен је у Сремском округу (10,0%), док је удео увоза пољопривреде у укупном увозу округа, најнижи у Јужнобанатском округу (0,2%);
- Извоз сектора пољопривреде Јужнобачког округа има највећи удео у укупном извозу пољопривреде АП Војводине (58,2%), док је удео извоза сектора пољопривреде Средњобанатског округа најнижи (1,3%);
- Увоз сектора пољопривреде Јужнобачког округа има највећи удео у укупном извозу пољопривреде АП Војводине (47,7%), док је удео увоза сектора пољопривреде најнижи у Средњобанатском округу (0,6%).
- У 2012. години је у АП Војводини забележено 759.000 ноћења, приликом чега су 39,0% остварили странци;
- Највећи број долазака туриста забележен је у Јужнобачком округу (42,3%), док је најнижи број долазака туриста забележен у Западнобачком округу (5,6%);
- Највећи број ноћења туриста забележен је у Јужнобачком округу (33,3%), док је најнижи број ноћења туриста забележен у Јужнобанатском округу (7,0%).

Циљ развојне политике АП Војводине јесте смањење регионалних диспаритета у АП Војводини у економској, социјалној и еколошкој димензији.

Програм планира постићи циљ кроз 4 приоритетна правца. Део тих приоритета је усмерен посебно на развој села док су све мере посредно повезане руралним развојем и потребно је пратити њихову имплементацију и пројекте општине везати на њихову имплементацију:

- Развој људских ресурса:
 - Подстицање новог запошљавања лица која су скоро остала без запослења;
 - Повећање запошљивости незапослених лица и посебно угрожених категорија на тржишту рада (особе са инвалидитетом, дугорочно незапослени, Роми, млади, високо-школованих, талентованих лица...);
 - Унапређење запошљивости радног контингента кроз унапређење стручности модернизацијом система образовања и обуке;
 - Образовање сеоског становништва.
- Развој инфраструктуре и услова за пристојан живот и рад:
 - Обезбеђење услова за динамичан раст инвестиционе активности у циљу повећања запослености;
 - Побољшање квалитета живота на селу у циљу заустављања трендова депопулације и повећања запослености;
 - Унапређење животног стандарда кроз једнак приступ социјалним услугама, обезбеђење пуне друштвене укључености и партиципативности свих грађана;
 - Унапређење културних и спортских садржаја у локалним самоуправама у циљу повећања животног стандарда становништва и њихове атрактивности, посебно за младе;
 - Унапређење спортских садржаја и садржаја за младе у локалним самоуправама у циљу повећања животног стандарда становништва и њихове атрактивности, посебно за младе;
 - Креирање и спровођење спортских и омладинских политика у циљу унапређења јавног здравља и квалитета живота, посебно младих;
 - Јавно здравље, здрави стилови живота и слободно време, посебно младих;
 - Успостављање интегралног планирања и коришћења водних ресурса, каналске мреже и подсистема;
 - Изградња водоводне инфраструктуре у циљу подизања животног стандарда становништва и заштите животне средине;
 - Развој информационо-комуникационих технологија;
 - Унапређење и управљање животном средином;
 - Унапређење заштите становништва у кризним ситуацијама у циљу подизања квалитета живота грађана и имиџа региона;
 - Инфраструктурна обнова и модернизација урбаних центара у циљу развоја полицентричне структуре.
- Одрживи привредни раст:
 - Стварање подстицајног амбијента за раст и развој предузетништва и малих и средњих предузећа;

- Очување постојећег нивоа запослености;
- Унапређење сарадње и повезивања/кластери;
- Повећање запослености кроз развој и интензивирање руралне економске делатности са фокусом на пољопривредну производњу и агроиндустрију;
- Повећање запослености кроз развој непољопривредних делатности на селу;
- Смањење незапослености кроз развој и промоцију туризма, посебно у руралним подручјима;
- Повећање одрживог енергетског развоја кроз повећање коришћења обновљивих извора енергије.
- Развој институционалне инфраструктуре:
 - Развој институционалног оквира у циљу смањења регионалних разлика;
 - Афирмација стратешког планирања развоја;
 - Ефикасније коришћење постојећих ресурса у циљу равномерног регионалног развоја.

1.5. Мастер план одрживог развоја Фрушке горе од 2012. до 2022. год.

Мастер план одрживог развоја Фрушке горе усмерен је ка избалансираном приступу заштите животне средине, заштите културно-историјског наслеђа, газдовању шумама и развоја туризма и других грана привреде чиме би Фрушка гора постала ослонац регионалног развоја овог подручја и Војводине. Овај документ је у складу са смерницама развоја ЕУ и региона, са циљем аплицирања за европска средства, реализације пројеката и регионалне сарадње.

Општина Рума је у обухвату Мастер плана одрживог развоја Фрушке горе у следећем прегледу:

- Регионални центри за управљање отпадом и трансфер станица у Руми;
- Пошумљавање;
- Фрушкогорска језера (Кудош, Борковац);
- Зоне за оснивање засада медоносног биља;
- Уређење бициклистичке стазе Рума-Врдник 10 km.;
- Уређење језера Борковац;
- Регионални водовод у Руми;
- Изградња саобраћајне инфраструктуре;
- Аграр-најзначајнија привредна активност;
- Подизање воћњака;
- Изградња Дистрибутивног центра за воће, грожђе, поврће и изградња УЛО хладњача;
- Вински путеви;
- Формирање Фрушкогорских развојних центара за органску и традиционалну производњу;
- Модели еко фарме свиња и еко живинарске фарме;
- Формирање Фрушкогорског развојног центра за биљну производњу у Руми;
- Брендирање подручја и производа;
- Успостављање еколошке мреже и организовање едукативних програма;

- Изградња централних прихватишта или волијера у ловиштима ловачких удружења;
- Уређење обала и рибарских места (језера Кудош, Борковац, Добродол...);
- Гајење медоносних биља и огледни пчелињаци;
- Изградња Сремског регионалног система водоснабдевања и централног постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ);
- Пројекти уређења акумулација: Борковац и Павловци;
- Заштита и уређење земљишта у Руми;
- Уређење воћарских зона (подизање засада јабуке, крушке, шљиве,...);
- Органска производња;
- Гајење лековитог биља и др.

1.6. Стратешки план одрживог развоја општине Рума 2015 - 2020. год.

Стратешки план поставља визију развоја Општине Рума која је дефинисана као:

Рума је регионални центар Срема, равномерно развијена општина која омогућава својим грађанима висок квалитет живота и квалитетну социјалну и здравствену заштиту, услове за образовање које је у функцији додатног унапређења положаја грађана, адекватне културне и туристичке садржаје и висок ниво безбедности, који проистичу из стабилне привреде и организоване и модернизоване локалне самоуправе за пружање услуга грађанима.

Наша општина је комунално развијена, она је дистрибутивни центар региона и лидер у производњи органске хране са неопходним капацитетима за њену прераду и пласман.

Регионални смо центар за образовање и доквалификацију потребне радне снаге како би свим заинтересованим инвеститорима понудили адекватну, оспособљену и квалификовану радну снагу и опремљене индустријске локације по повољним условима.

Модернизована локална самоуправа, посвећена је пружању услуга и задовољава потребе како грађана тако и привреде, чија се мишљења и сугестије узимају у обзир у процесу доношења одлука.

Постављена су четири стратешка приоритета на основу којих су дефинисани циљеви, из којих је генерисан акциони план:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

- Посебан циљ 1.1. Привлачење и подстицај развоја инвестиција
- Посебан циљ 1.2. Подршка развоју предузетништва и локалног привредног сектора
- Посебан циљ 1.3. Развој пољопривреде и рурални развој
- Посебан циљ 1.4. Развој туризма

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- Посебан циљ 2.1. Израда просторних и урбанистичких планова
- Посебан циљ 2.2. Развој саобраћајне инфраструктуре

- Посебан циљ 2.3. Развој комуналне инфраструктуре
- Посебан циљ 2.4. Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије
- Посебан циљ 2.5. Регулисање и уређење водотокова
- Посебан циљ 2.6. Едукација становништа

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ

- Посебан циљ 3.1. Унапређење социјалне и здравствене заштите у општини Рума
- Посебан циљ 3.2. Унапређење система образовања у општини Рума
- Посебан циљ 3.3. Подршка развоју културе у општини Рума
- Посебан циљ 3.4. Унапређења услова за спорт и рекреацију
- Посебан циљ 3.5. Унапређење система безбедности у општини Рума
- Посебан циљ 3.6. Омладинска политика
- Посебан циљ 3.7. Унапређење механизма за подршку цивилном сектору

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

- Посебан циљ 4.1. Ефикасна локална администрација
- Посебан циљ 4.2. Људски ресурси.

2. Профил општине Рума

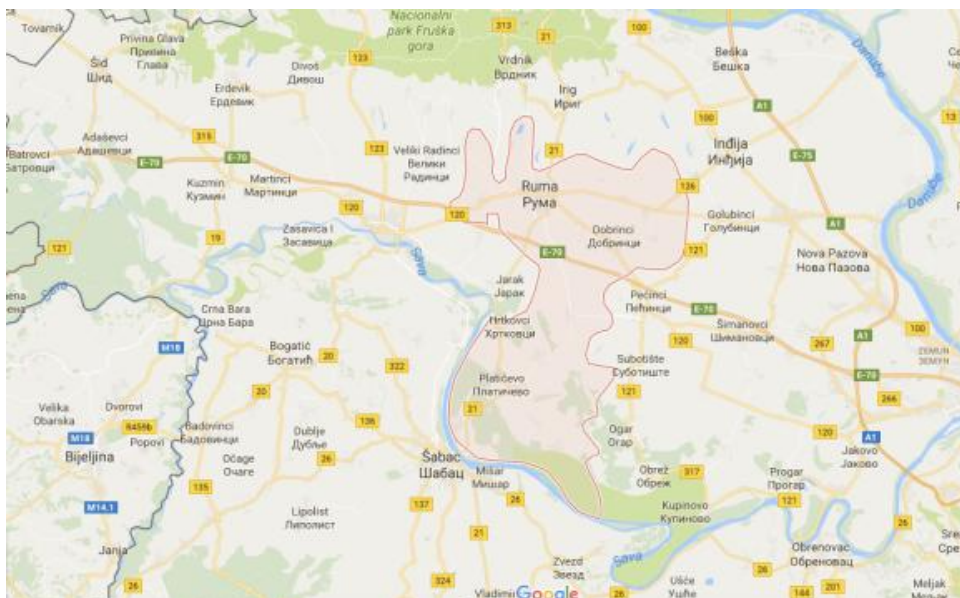
2.1. Општи подаци

Општина Рума се налази у самом средишту равног и плодног Срема, у подножју прелепе планине Фрушке горе. Општина захвата територију у средишту Срема и има облик неправилне осмице. Најдужа оса има 40 km, у северном делу широка је правцем исток-запад око 26 km, у средишњем делу сужава се на 6 km, а у јужном делу проширује са до 15 km. Сачињава је 17 насељених места и 18 катастарских општина (Путинци, Доњи Петровци, Жарковац, Мали Радинци, Вогањ, Добринци, Краљевци, Платичево, Никинци, Хртковци, Буђановци, Грабовци, Витојевци, Кленак, Марђелос, Стејановци, Павловци и Рума). Граничи се са општинама Сремска Митровица, Шабац, Ириг, Инђија, Стара Пазова и Пећинци.

Регионални пут, Рума-Путинци-Инђија, је повезује са ауто-путем Е-75. Магистрални пут М-21, Нови Сад-Ириг-Рума-Шабац, пресеца општину правцем север-југ. Периферијом града пролазе аутопут Е-70 и железничка пруга - Коридор Х, који Руму повезује са Хрватском, Словенијом и целом западном Европом са једне стране, и Македонијом, Бугарском, Грчком и даље на исток, са друге стране. На 40 km од Руме налази се аеродром „Никола Тесла“ до кога се стиже ауто-путем Е-70. Рума је удаљена око 55 km од Београда, Новог Сада 35 km, а од Шапца 30 km.

Општина Рума се простире на површини од 582 km². По површини општине заузима тринаесто место у Војводини.

Стратегија руралног развоја општине Рума

Слика 1: Мапа Општине Рума у окружењу (Google maps, 2017)

Табела 1: Основни подаци о општини Рума

Број становника	54.339
Градско становништво	30.076
Рурално становништво	24.263
% руралног становништва	44,65
Површина области	582 km ²
Катастарске општине	18
% урбаног подручја	11,74%
% руралног подручја	88,27%
Број насеља	17
Регистрованих месних заједница	20

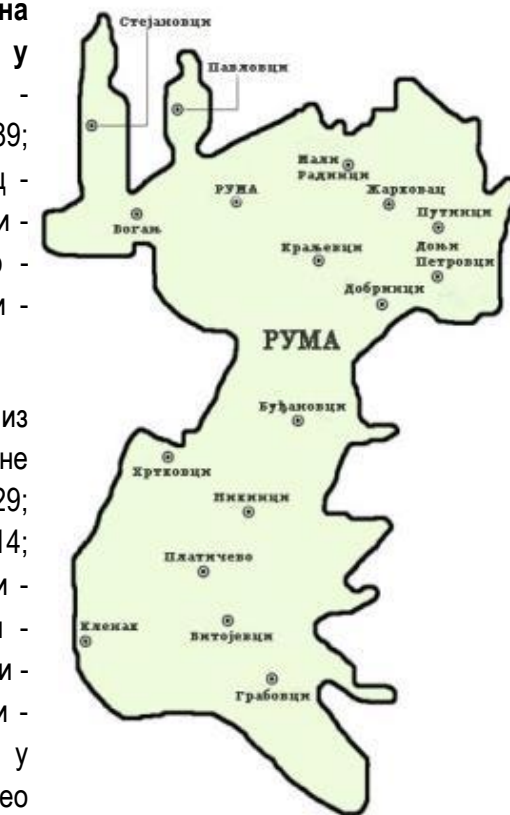
Извор података: Републички завод за статистику, Попис становништва из 2011. године, Просторни план општине Рума до 2025. год.

2.2. Демографски приказ општине

Према попису становништва из 2011. године, на територији општине Рума живи **54.339 становника у 17 насељених места**: Рума - 30.076; Буђановци - 1.496; Витојевци - 808; Вогањ - 1.506; Грабовци - 1.189; Добринци - 1.549; Доњи Петровци - 924; Жарковац - 904; Кленак - 2.946; Краљевци - 1056; Мали Радинци - 541; Никинци - 1808; Павловци - 393; Платичево - 2.444; Путинци - 2.745; Стејановци - 918; Хртковци - 3036.

Упоредни преглед броја становника (према Попису из 2002. године) показује да је на територији општине Рума живело 60.006 становника од тога: Рума - 32.229; Буђановци - 1.757; Витојевци - 913; Вогањ - 1.614; Грабовци - 1.480; Добринци - 1.716; Доњи Петровци - 991; Жарковац - 1.102; Кленак - 3.246; Краљевци - 1.232; Мали Радинци - 598; Никинци - 2.216; Павловци - 460; Платичево - 2.760; Путинци - 3.244; Стејановци - 1.020; Хртковци - 3.428. Удео женске популације у укупном броју становника је 50,54 %. Укупан удео сеоског становништва је 44.65 %.

Према подацима Пописа становништва из 2011. године, примећен је значајан пад броја становника у односу на 2002. годину. Укупно смањење становника у општини је за 9,4%, а у руралним подручјима смањење је чак за 12,65%.

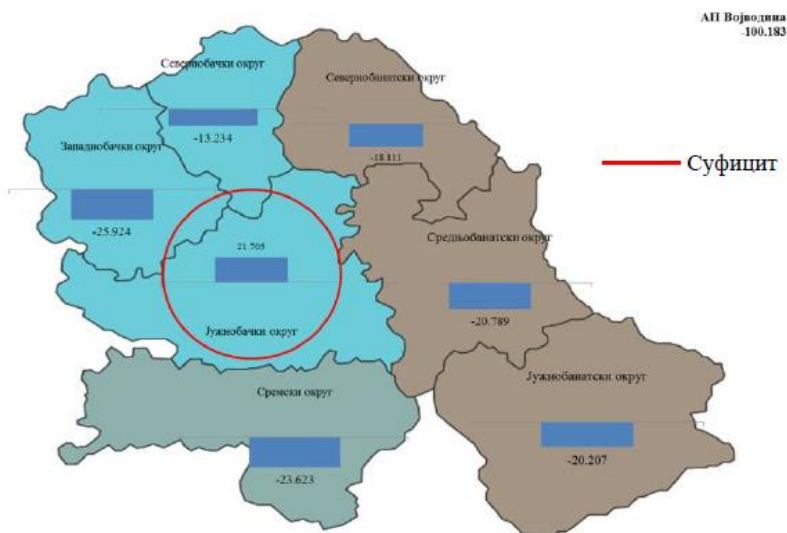
Слика 2: Мапа већих насеља у Општини Рума и окружењу (Извор: Стратегија руралног развоја Општине Рума 2011-2021.)

Табела 2: Структура становништва према старости и полу према Попису из 2011. године

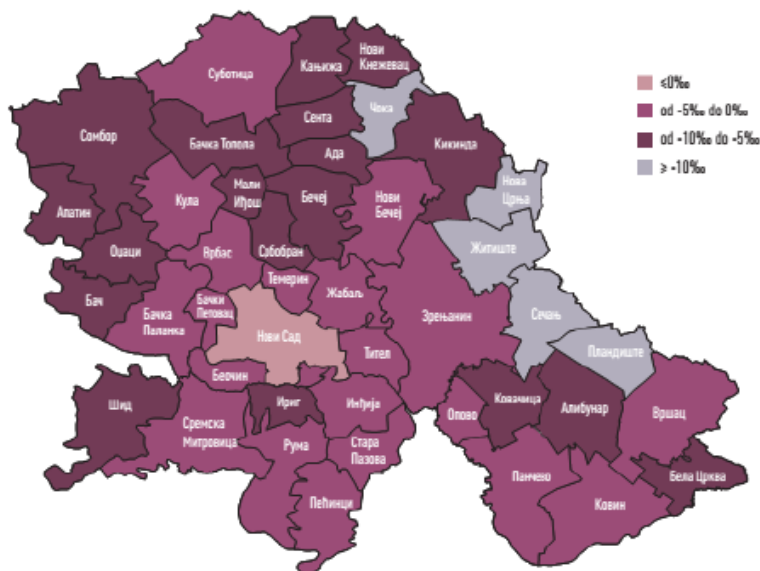
	МУШКИ	ЖЕНСКИ	УКУПНО
0 - 4	1162	1086	2248
5 - 9	1226	1180	2406
10 - 14	1329	1237	2566
15 - 19	1601	1553	3154
20 - 24	1601	1553	3154
25 - 29	1780	1588	3368
30 - 34	1908	1617	3525
35 - 39	1898	1690	3588
40 - 44	1781	1774	3555
45 - 49	1923	1994	3917
50 - 54	2278	2232	4510
55 - 59	2277	2415	4692
60 - 64	1972	2118	4090
65 - 69	1044	1234	2278
70 - 74	1133	1556	2689
75 - 79	887	1418	2305
80 -84	464	798	1262
85 и више	168	422	590
Просечна старост	41,1	44,2	42,7

Извор података: Републички завод за статистику, Статистички годишњак општина и региона у РС за 2016. годину

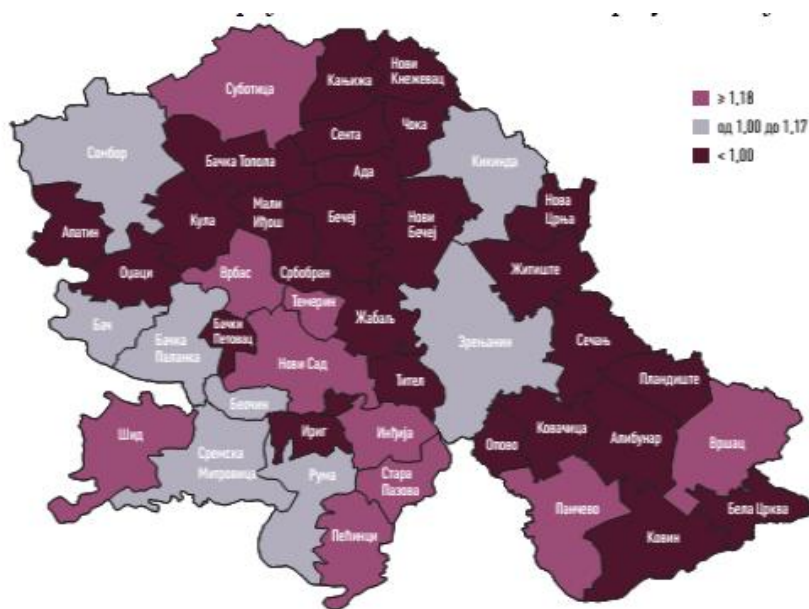
Према националној припадности, у општини Рума најбројнији су Срби (46.891), затим следе припадници националних мањина и етничких група: Хрвати (1719), Мађари (1.171), Роми (1297), Немци (49), Албанци (57), Руси (10), Румуни (7), Бошњаци (6), Бугари (10), Југословени (267), Македонци (153), Црногорци (54), Муслимани (39), Словенци (26), Украјинци (24), Русини (14), Словаки (50), Буњевци (1), Власи (1), Регионална припадност (379).

Слика 3: Промена броја становника од 2002 до 2011. АП Војводина по окрузима (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020. и РЗС-Попис 2002. и 2011.)

Слика 4: Стопе природног прираштаја у АП Војводини, 2012. година (%) (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020., РЗС, Републички завод за статистику, Витална статистика, 2012.)

Слика 5: Однос броја запослених и пензионера, 2012 .год. (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020., ПИО фонд)

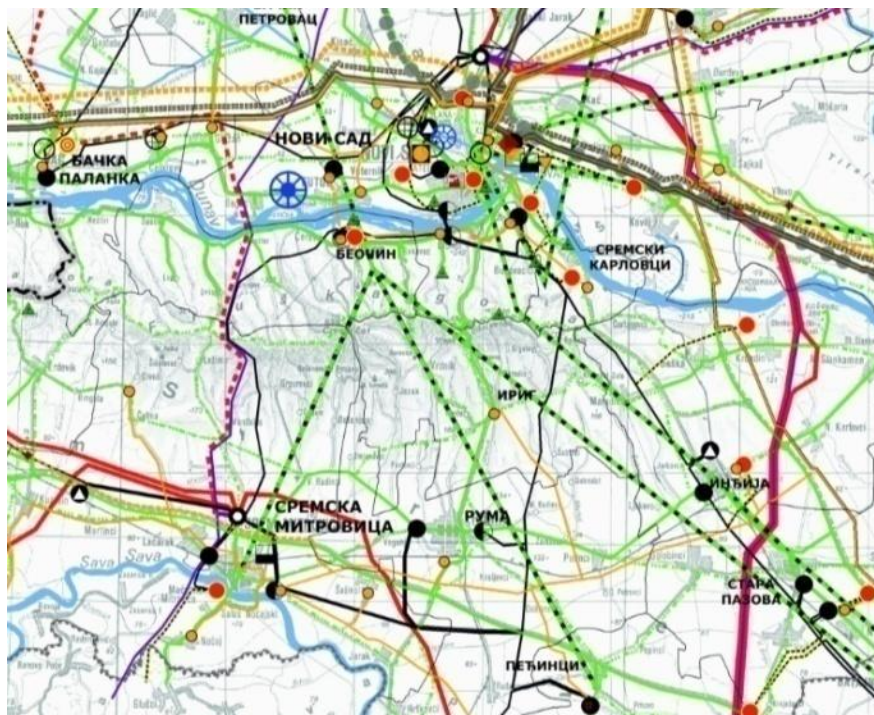
2.3. Саобраћајна инфраструктура

Геосаобраћајни положај Општине Рума је изузетно повољан, с обзиром да су заступљени сви видови саобраћајних капацитета различитог хијерархијског нивоа, који омогућавају потенцијалним корисницима одличну доступност. Северним делом Општине пружа се траса аутопута Е-70 који је основни европски правац на коридору "Х" и пружа потребну приступачност овом простору.

Други путни правац по важности је траса државног пута 1. реда Б -13, Нови Сад - Рума - Шабац који се пружа правцем север - југ и има државни значај. На ова два основна путна правца наслања се мрежа државних путева 2. реда, општинских и некатегорисаних путева.

Јужну и делом западну границу општине чини међународни пловни пут река Сава са лукама у Сремској Митровици и Шапцу где је могуће остварити различите транспортне потребе у путничком и теретном речном саобраћају.

Железнички саобраћај у Општини Рума присутан је преко међународне магистралне дво-колосечне пруге Софија - Београд - Загреб - Беч која се налази у коридору "Х" и регионалне једно-колосечне пруге Рума - Зворник. Поменуте пруге сабирају сва кретања на овим правцима и омогућавају доступност подручја овим видом превоза. Ваздушни саобраћај је заступљен преко Међународног аеродрома "Никола Тесла" на 45 km од центра Општине чиме се омогућава интеграција друмског и ваздушног саобраћаја. Простор Општине Рума је у области саобраћајне инфраструктуре потпуно покривен.

Слика 6: Део приказа "Мрежа насеља и инфраструктурни системи" (Извор: Републичка агенција за просторно планирање Републике Србије)

2.4. Образовање

У образовној структури становништва старог 15 и више година (укупно 47.119 становника), најбројније је становништво са Средњом стручном спремом (24.105), затим са Основним образовањем (10.420), Непотпуно основно образовање (5.804), Високо образовање (3.049), Више образовање (2.067), безшколске спреме (1.535) и непознато (139).

- Установе за децу предшколског узраста: број објеката (23); деца корисници (1.257)
- Основно образовање: Редовне основне школе (20); Одељења (192); Ученици (3.861)
- Основне школе/одељења за образовање одраслих (2); Ученици (179)
- Средње образовање: Редовне средње школе (4), Одељења (72). Ученици гимназије (393); Ученици четворогодишње стручне школе (843); Ученици трогодишње стручне школе (204).

2.4.1. Пољопривредна школа “Стеван Петровић-Бриле” Рума

СППШ Стеван Петровић Бриле 52 године, образује кадрове из области пољопривреде, производње и прераде хране. У школској 2016/2017 школу похађа 220 ученика, који се школују на образовним профилима, у четворогодишњем трајању пољопривредни и ветеринарски техничари у трогодишњем трајању, пекар и месар.

Пољопривредна школа у свом поседу има око 100 ха земљишта на којима се одвија ратарска производња. Поседује савремени воћњак и виноград под противградном мрежом, сточарску економију са савременим кабинетом и мини зоо вртом. Школска економија као организациона структура школе је у функцији наставе. Наставна делатност се обавља кроз биљну, сточарску и технологију прераде и производњу хлеба и пецива. Економија поседује грађевинске објекте као што су хангари, радионице, сточарски објекти за тов, репродукцију, млеку, као и објекте за смештај хране.

Сви ресурси којима школа располаже првенствено се користе за сврху постизања компетенција ученика у области пољопривреде и прераде хране, и њихово оспособљавање за даљи самостални живот. Један део ученика, посебно из руралног подручја општине, након завршене школе се враћа на своје газдинство где постају узорни домаћини, а други део наставља своје школовање на факултетима.

Пољопривредна школа, у циљу развоја сопствене инфраструктуре и унапређења капацитета наставног особља и ученика, редовно прати и учествује на различитим националним и европским пројектима. У својству члана Локалне акционе групе - ЛАГ Срем, школа је успоставила сарадњу са Биотехнолошким центром НАКПО из Републике Словеније, са циљем праћења и усвајања највиших европских стандарда у области образовања ученика и пољопривредника као и раду на заједничким европским пројектима.

У програмима прекограничне сарадње са Републиком Хрватском, школа је била носилац пројекта са српске стране на пројекту "Agriconto Clean". Пољопривредна школа учествује и у прекограничном пројекту "Horis" са Хрватском, где је циљ пројекта помоћ у рехабилитацији деце оболелих од пареплегије као и успостављање школе јахања. **Пољопривредна школа има предуслове да постане регионални ресурсни и образовни центар из области пољопривреде, производње и прераде хране, у којем би се школовали ученици из целог Срема.** Из тих разлога планирана је и изградња дома за смештај ученика.

2.5. Подаци о људским ресурсима

Од укупног броја 54.339 становника општине Рума, према економској активности, од укупног активног становништва (21.074), запослених (16.166), незапослених (4.908), од тога становника који су некада радили (3.423), траже први посао (1.485).

Укупан број неактивног становништва је 33.265, у шта спадају деца испод 15 година (7.220), пензионери (11.475), лица са приходима од имовине (423), ученици и студенти (4.018), лица која обављају само кућне послове у домаћинству (6.569), остали (3.560).

Укупан број домаћинстава (18.632). У општини Рума, просечан број чланова домаћинства је 2.9. Најбројнија су домаћинства са два члана (4.718), једним чланом (3.893), 3 члана (3.789), 4 члана (3.480), 5 чланова (1.569), 6 и више чланова (1.174).

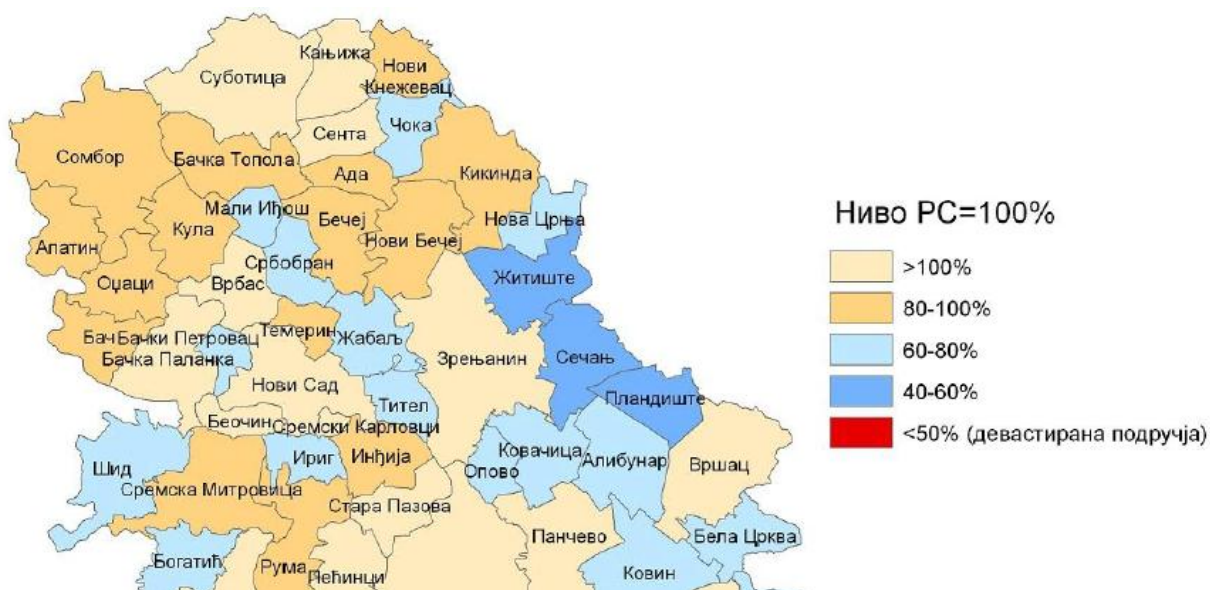
Према типу породице, од укупног броја од 16.241 породице у општини Рума, највише је брачних парова са децом 8.048, затим брачних парова без деце 4.415, мајки са децом 2.263, очеве са децом 582, ванбрачних парова са децом 555, ванбрачних парова без деце 378.

Стопа природног прираштаја са -6.5 на -7.5 указује на додатно смањене природног прираштаја у односу на попис из 2002. године. Стопа укупног фертилитета износи 1.3. Узимајући у обзир природни прираштај од -397, пројекција броја становника у општини Рума за 2017. годину јесте 51.857 становника.

Просечна старост у општини Рума је 43,32, са индексом старења од 144,44, који је после општине Ириг највиши у округу Срем. Основни контингент становништва са популацијом (15-64) износи 68,21% од укупног броја становника, са више од 18 година износи 83,76%, (0-6) 6,09%, (7-14) 7,28%, жене (15-49) 21,22%.

Укупно регистрована запосленост од 11.662 запослених, од тога запослени у Правним лицима (привредна друштва, предузећа, установе и задруге) 8512 запослених, приватни предузетници и запослени код њих 2399, регистрованих индивидуалних пољопривредника 751, што је после Сремске Митровице највише у округу Срема.

Број запослених на хиљаду становника је 221.

Слика 7: Степен развијености општина, 2013. год. (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020., Републички завод за развој)

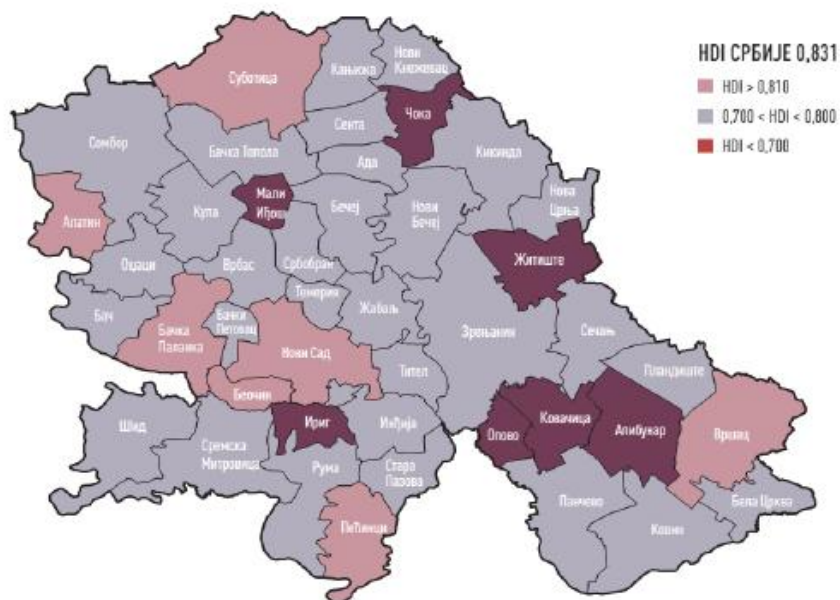
Регистрована запосленост по секторима укупно је 10.911 запослених. Од тога у пољопривреди, шумарству и рибарству (399); прерађивачка индустрија (3.535); снабдевање електричном енергијом, гасом и паром (275); снабдевање водом и управљање отпадним водама (310); грађевинарство (626); трговина на велико и мало и поправка моторних возила (1.556); саобраћај и складиштење (942); услуга смештаја и исхране (355); информисање и комуникације (98); финансијска делатност и делатност осигурања (111); пословање некретнинама (4); стручне, научне, иновационе и техничке делатности (259); административне и помоћне услужне делатности (91); државна управа и обавезно социјално осигурање (629); образовање (717); здравствена и социјална заштита (760); уметност, забава и рекреација (7); остале услужне делатности (171).

Структура регистроване запослености у правним лицима, предузетницима и запосленима код њих и регистрованих индивидуалних пољопривредника у општини Рума: пољопривреди, шумарству и рибарству 3.4% ; прерађивачка индустрија 30.3%; снабдевање електричном енергијом, гасом и паром 2.4% ; снабдевање водом и управљање отпадним водама 2.7%; грађевинарство 5.4%; трговина на велико и мало и поправка моторних возила 13.3%; саобраћај и складиштење 8.1%; услуга смештаја и исхране 3.0%; информисање и комуникације 0.8%; финансијска делатност и делатност осигурања 1%; пословање некретнинама 0,0%; стручне, научне, иновационе и техничке делатности 2.2%; административне и помоћне услужне делатности 0.8%; државна управа и обавезно социјално осигурање 5.4%; образовање 6.1%; здравствена и социјална заштита 6.5%; уметност, забава и рекреација 0.6%; остале услужне делатности 1.5%; регистровани индивидуални пољопривредници 6.4%.

Незапослених лица у општини Рума (према подацима из маја 2017.год.) има укупно 4.819, од тога незапослених жена 2.486 (51.6%).

Слика 8: Композитни индекс социјалне искључености по општинама, 2009. год. (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020., Републички завод за развој)

Слика 9: HDI по општинама, 2008. год. (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020., Републички завод за развој)

2.6. Културна добра

Анализа преосталог и расположивог градитељског фонда на територији града, показала је да је преовлађујућа архитектура настала око 1900. године и између два светска рата. Изузетак су објекти црква који су настали у 18. веку. Евидентирани су објекти и примери утилитарне архитектуре настале око 1900. године.

Градитељско наслеђе села чине првенствено објекти сакралне архитектуре настали претежно у 18. веку. Највећи број црква обликован је у духу барока, али има и објекат са урађеном декорацијом под утицајем класицизма. У архитектури стамбених објеката уочавају се објекти настали под утицајем грађанске архитектуре и са декорацијом под утицајем еклектике, необарока, сецесије и модерне, као и објекти етно-архитектуре са карактеристичном концепцијом "куће на дуж" са тремом.

Међутим, без обзира на концентрацију споменика културе, за подручје Општине од највећег значаја су свакако археолошка налазишта "Басијана" у Доњим Петровцима и "Гомолава" у Хртковцима, непокретна културна добра од изузетног значаја.

2.7. Клима

Рума се налази у области у којој преовладава умерено-континентална клима, коју карактеришу јасно изражена сва четири годишња доба, са топлим летима и хладним зимама.

Табела 3: Климатски показатељи

Просечна температура ваздуха - јануар (°C)	-0,8
Просечна температура ваздуха - јул (°C)	20,7
Просечна температура ваздуха - годишња (°C)	10,8
Средњи број мразних дана - годишње	86,5
Средњи број тропских дана - годишње	23,6
Просечна влажност ваздуха - годишња (%)	77,1
Просечан број ведрих дана - годишње	68
Просечан број облачних дана - годишње	106,5
Просечна количина падавина - годишње (mm)	614,6
Просечан број дана са снегом - годишње	27,9
Просечан број дана са снежним покривачем	34,5
Просечан број дана са маглом - годишње	40,3
Просечан број дана са градом - годишње	1,2

Извор података: Програм подршке пољопривреди, 2016

Подручје Општине Рума припада појасу умерено-континенталне климе са великим годишњим колебањима температуре. Средња годишња температура ваздуха износи 11°C, мразни дани просечно су годишње заступљени са 22,2%, а просечна годишња заступљеност ледених дана износи 5,3%.

Учесталост топлих и јако топлих дана (25°C и 30°C) износи просечно годишње 25,3% односно 8%. Средња годишња температура у вегетационом периоду (април-септембар) је врло повољна и износи 17,6 °C.

Умерена влажност ваздуха је са средњом влажношћу од 77,4%. Релативна влажност ваздуха опада идући од хладнијих ка топлијим месецима. Облачност у просеку износи 53% покривености неба. Најведрији месец је август, а најоблачнији децембар. Падавински (плувиометријски) режимима карактеристике средње европског, подунавског режима са неравномерном расподелом падавина током летњих месеци. Средња годишња висина падавина износи 617,3 mm, јуни је најкишовитији, а септембар најсувљи месец. Висина падавина у вегетационом периоду износи просечно 331,9 mm. Вредност годишњих честина праваца ветрова и тишина показује да највећу учестаност има источни (Е) ветар који је заступљен са 242, а најмању јужни ветар (С) са 19% у годишњој расподели. На подручју општине постоји неколико термалних извора и два акумулациона језера, а то су Борковачко и Павловачко језеро, док језеро Добродол једним делом припада општини Рума. Језера су намењена наводњавању околног земљишта, али пружају и изванредне услове за развој риболова.

2.8. Стање земљишта у општини Рума

На педолошкој карти општине Рума констатовано је 8 типова земљишта са 9 подтипова и 14 варијетета земљишта.

Типови земљишта су: чернозем, гајњача, алувијална земљишта, делувијална земљишта, ливадске црнице, ритске црнице, мочварно-глејна земљишта и солођ.

Садржај хумуса креће се од 1.5-5%. Највећи број земљишта је слабо киселе до слабо алкалне реакције.

Садржај хранљивих материја (азот, фосфор, калијум) је у границама оптималног до високог садржаја изузев фосфора код кога је уочен тренд опадања. Испитивање основне плодности земљишта и препоруку за количине минералних ђубрива које су гајеним културама потребне, врши Пољопривредна стручна служба Рума.

Пољопривредно земљиште није загађено опасним и штетним материјама. Количине остатака пестицида се налазе у границама које не угрожавају пољопривредну производњу, а самим тим и здравље људи.

2.9. Поплаве¹

Хидротехнички системи имају стратешки значај за развој АП Војводине, у коме пољопривреда и индустрија заузимају веома значајно место. Одводњавање пољопривредних површина је регулисано хидротехничким системима, којима је покривено 85% територије АП Војводине. Од тога, Бачка обухвата 42,9%, Банат 40,0%, а Срем 17,1%. Петнаест водопривредних организација управља са 15 подручја на којима се налази 285 система за одводњавање. Карактеристична је застарелост опреме и лоше одржавање система, што у великој мери смањује њихово функционисање.

Од 936.000 ха земљишта које треба да се наводњава, у ранијем периоду је изграђено заливних система за 90.278 ха. Највећи део тих система је запуштен, услед чега се користе само делимично. Угроженост АП Војводине поплавама обухвата преко милион хектара обрадивих површина и велики број насеља и индустријских објеката. Дужина насипа за заштиту од поплава износи 1.460 km са различитим степеном сигурности на појединим деоницама. Одбрамбена линија дуж Дунава се налази у завршној фази, као и на реци Тиси. На реци Сави постоји неколико деоница на којима је потребно извршити додатне радове на заштити од поплава. Већи проблеми су код мањих водотокова, Тамиша, Бегеја и Караша, где је заштита обављена само делимично или никако (Караш). Ово оставља преко 230 km недостајућих одбрамбених линија. Када се додатно узму у обзир подземне воде, као и да постоји недостатак ефикасне канализације у многим насељима, онда може да се да оцена да је угроженост подземним и површинским водама велика у значајном делу АП Војводине, нарочито у кишним периодима. Проблем заштите од поплава се решава и изградњом брана и акумулације. Изграђено је 17 вишенамених акумулација у ранијем периоду.

Слика 10: Територија АП Војводине угрожена од унутрашњих вода (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020. год.)

¹ Текст је преузет из Програма развоја АП Војводине 2014–2020. год.

2.10. Логистички центри²

Логистика интегрише ланце вредности у глобалне мреже и обухвата целокупну координацију и реализацију свих токова информација и материјала-роба и то од настанка пословне идеје, тј. информација са тржишта, планирања развоја, понуда, набавки, планирања и управљања у производњи и дистрибуцији роба (производа) и даље током употребе производа све до рециклаже. Логистика осигурава: попуњеност са правим добрима (робама), у правим (одговарајућим) количинама, у правом стању, на правом месту, у право време, за правог купца (корисника), за праве трошкове (цену). Физички токови материјала или роба подразумевају транспортне процесе и логистичке центре који су интегрисани са производним центрима градова или насеља. Пружањем додатних услуга, као нпр. контрола и осигурање квалитета, обрада роба, паковање и препакивање, обрада складишних јединица, монтаже, репаратуре, обрада тура транспорта, рекламни послови, рециклажа итд., логистички центри постају центри компетенције. Ово значи да логистичка подршка обухвата елементе техничког карактера (развој, производња, транспорт, снабдевање, одржавање итд.), али и елементе општег или социјалног (расположивост људства, обука, услови околине), као и економског карактера (трошкови, обртна средства, рентабилност, профит).

Постављени циљ је да до 2020. године већина логистичких центара у АП Војводини буде на нивоу логистичких услуга ПЛ 329 и да логистика учествује у БДП са 8-10%.

Просторним планом АП Војводине дефинисани су логистички центри и до 2014. године, у духу овог Плана **све локалне самоуправе треба да дефинишу подручја (зоне) за производне и логистичке делатности, што је подлога за оснивање логистичких центара**, као локација за инвестиције и нове објекте. Преко логистичких центара, локалне самоуправе треба да управљају сопственим привредним развојем.

До 2015. године треба да се оформи референтни логистички центар, сагласно позитивним искуствима из развијених ЕУ земаља и донесе Мастер план логистике АП Војводине. Мастер план за логистичке центре међународног значаја предвиђа оне који су погодни, или ће бити погодни за све врсте пословања. Логистички центри и њихов статус су дати на слици. Промена статуса је могућа сагласно променама обима делатности логистичких центара.

Како се види на слици у Руми се предвиђа изградња односно успостављање логистичког центра локалног значаја који би био везан на веће центре у Покрајини, као на пример у Сремској Митровици и у Новом Саду.

² Текст је преузет из Програма развоја АП Војводине 2014–2020. год.

Слика 11: Логистички центри у АП Војводини (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020. год.)

2.11. Пословна инфраструктура

Осим физичке инфраструктуре, за развој привреде, односно сектора малих и средњих предузећа као носилаца привредног развоја, неопходна је и добра пословна инфраструктура. Развој сектора малих и средњих предузећа, пре свега, значи повећање њихове конкурентности, а самим тим и њихове извозне способности, што је основни циљ развоја пословне инфраструктуре. Креирање пословне инфраструктуре подразумева умрежавање организација, предузећа и институција ради пружања различитих пословних услуга, пословног простора и опреме по повољнијим условима, повезивање заједничке технологије и знања све са циљем смањења трошкова пословања, подстицања иновативности и, на крају унапређења конкурентности.

Од значаја за рурални развој су јакo битни кластери и друге пословне везе произвођача и прерађивача и продаје. Тај ланац мора бити повезан како би сваки део процеса био ефикаснији и на тржишту могао понудити продукте који имају цену и могуће их је продати. У Општини Рума су за сада забележени покушаји успостављања кластера. Туристички кластер Срем/Рума и Кластер Вогањ 2011 - Рума.

Слика 12: Кластери у АП Војводини (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020. год.)

2.12. Локалне акционе групе

Већа атрактивност руралних подручја као места за живот је блиско повезана са побољшањем физичке инфраструктуре, бољим приступом социјалним службама, побољшањем социјалних структура, као и подршком за развој предузетништва.

Потреба за већим уважавањем специфичних потреба села и њиховог становништва кроз систематичан приступ „одоздо према горе“ и координисану активност и унапређење јавно-приватног партнерства у локалној заједници, водили су ка успостављању LEADER концепта у ЕУ.

LEADER приступ је осмишљен и развијен као инструмент руралног развоја у ЕУ који је значајно допринео јачању друштвеног капитала, стварању могућности додатног запошљавања, и диверзификацији економских активности у руралним подручјима, као и побољшању и одржавању конкурентности и подстицању иновативног начина решавања старих и нових руралних проблема.

Последњих година у Републици Србији, на локалном нивоу су покренуте иницијативе ка партнерствима као што су Локалне акционе групе (ЛАГ), које треба да обезбеде ефикасно спровођење мера руралног развоја у складу са LEADER односно CLLD (Локални развој под водством заједнице) приступом. Партнерства ЛАГ типа, намењена су јачању руралног друштвеног капитала и дефинисању приоритета локалних партнерстава, као и јачању капацитета кроз обуку за припрему предлога пројеката, финансијско планирање и управљање пројектним циклусом, кроз спровођење Локалних стратегија руралног развоја (ЛСРР).

IPARD програм Републике Србије за период 2014-2020. год. ће подржати будуће активности/пројекте акредитованих Локалних акционих група. На подручју општине Рума постоје две Локалне акционе групе:

- **ЛАГ СРЕМ** који покрива функционално подручје општине Рума (насеља: Рума, Кленак, Грабовци, Витојевци, Платичево, Никинци, Хртковци, Павловци, Вогањ и Стејановци) и подручје општине Ириг. Оснивачи ЛАГ СРЕМ су поред Општина Рума и Ириг и Средња пољопривредно-прехрамбена школа “Стеван Петровић Бриле” Рума, Средња стручна школа “Борислав Михајловић Михиз” Ириг, као и многобројни представници приватног и невладиног сектора са ЛАГ подручја.
- **ЛАГ СремИН** покрива подручје општине Инђија и део подручја општине Рума са насељима: Путинци, Жарковац, Мали Радинци, Доњи Петровци, Добринци, Краљевци, Буђановци.

2.13. Пољопривредна газдинства, удружења, земљорадничке задруге

Као традиционално пољопривредни регион, општина Рума и данас поседује одличну основу за развој ове делатности. Од укупно 18.632 домаћинства, **5.579 су пољопривредна газдинства**. Индивидуалним пољопривредницима од великог значаја је и успешна сарадња са земљорадничким задругама. Потенцијалним инвеститорима у пољопривреду, али и домаћем становништву велику помоћ пружа „Пољопривредна стручна служба Рума“ доо. Последњих година пољопривреда општине Рума има све карактеристике релативно развијеног подручја, док њен највећи део чини уситњен приватни сектор пољопривреде.

На територији општине Рума је регистрована 21 земљорадничка задруга која је у активном статусу, две су регистроване у области сточарства (узгој музних крава и узгој свиња), остале у области ратарства (гајење жита, легуминоза и уљарица). Регистровано је пет удружења пољопривредних произвођача.

За земљорадничке задруге карактеристично је лоше пословање, па је највећи део имовине одузет или у спору. Постоји тенденција оснивања нових земљорадничких задруга. Међу удружењима пољопривредних произвођача посебно је активно Удружење пољопривредника општине Рума.

Поред задруга и удружења, у агробизнису се појављује и све већи број приватних предузећа која у све већем проценту заузимају тржиште пољопривредних производа, услуга и репроматеријала.

3. Пољопривреда

3.1. Подаци о пољопривреди

Општина Рума захваљујући свом географском положају може да се похвали великим површинама које представљају обрадиво пољопривредно земљиште највишег квалитета. **Око 74% територије општине је под пољопривредном површином**, што Руму сврстава у ред општина са значајним ресурсом и великим потенцијалом за даље унапређење и интензивирање пољопривредне производње. 13% територије је обрасло шумом. Оно што је веома важно је чињеница да су на овом подручју заступљене све врсте пољопривредне производње.

Табела 4: Општи подаци о пољопривредним газдинствима у општини Рума

Број газдинстава	5.579
Коришћено пољопривредно земљиште	41.330 ha
Оранице, баште	39.924 ha
Воћњаци	448
Виногради	22
Ливаде и пашњаци	521
Говеда	5.024
Свиње	61.310
Овце	4.962
Живина	224.758
Трактори	3.851
Годишња радна јединица	5.327

Извор података: РЗС, Попис пољопривреде из 2012. године

Укупну обраслу шумску површину у општини Рума чини 7.831 ha и шуме обухватају 13,45% укупне површине. Простиру се у јужном делу општине. Пошумљавање са лишћарима је на површини од 59,95 ha. Посечена дрвна запремина лишћара износи 60.194 m³. Продаја и откуп изабраних производа пољопривреде, шумарства и рибарства на територији општине Рума (2015), исказано у тонама: Пшеница 62.562 (највише у округу Срем); Кукуруз 29.159 t; Свиње 837; Говеда 465; Млеко 1.018 (у хиљадама тона); Јабукe 1697 t.

Табела 5: Засејане површине културе за општину Рума на дан 7.4.2017. године

Назив културе	Површина у (ha)	Број стабала
Меркантилна пшеница	7.475.7339	0
Меркантилни кукуруз	9.544.3654	0
Меркантилни пиварски јечам	36.6726	0
Меркантилна шећерна репа	308.1485	0
Меркантилна соја	3.242.6538	0
Меркантилни сунцокрет	2.023.2190	0
Меркантилна уљана репица	127.5699	0
Дуван вирџинија	585.4559	0
Семе индустријског биља	250.8687	0
Луцерка	348.5656	0
Детелина	78.5405	0
Семенски кромпир	0.6437	0

Стратегија руралног развоја општине Рума

Конзумни кромпир	50.0328	0
Семенски усеv црног лука	1.0663	0
Конзумни црни лук	47.4113	0
Бели лук	1.3939	0
Шаргарепа	6.4513	0
Остало коренасто поврће (цвекла, ротква, ротквица идр.)	4.0233	0
Кукуруз шећерац	16.2763	0
Пасуљ	29.9485	0
Грашак	1.9726	0
Боранија	9.9523	0
Парадајз	23.3943	20
Краставци	23.7176	20
Тиквице	10.7367	0
Лубенице	618.2278	0
Диње	253.7269	0
Купус	25.9158	0
Остало купусно поврће (карфиол, броколи и др.)	9.5808	0
Салата	1.8174	0
Остало лиснато поврће (спанаћ, блитва идр.)	4.6772	0
Паприка	43.0138	0
Гајење поврћа у затвореном простору	17.9270	0
Грожђе винских сорти	13.4700	27,886
Стоно грожђе	2.5500	1,754
Јабукe	1.312.069	308,768
Крушке	57.0612	43,811
Дуње	2.1703	1,496
Кајсије	24.3289	2,240
Трешње	1.7383	855
Вишње	68.0205	52,643
Брескве и нектарине	5.4393	3,652
Шљиве	69.2590	33,644
Јагоде	8.9691	33,000
Малине	18.0108	34,240
Купине	1.8014	164
Лешници	21.5656	10,609
Ораси	7.3015	738
Гајење цвећа на отвореном простору	0.3008	0
Гајење цвећа у заштићеном простору	1.5112	0
Рибњаци	2.4475	0

Извор података: Министарство финансија - Управа за трезор

Табела 6: Структура ратарске и сточне производње по насељима у општини Рума

Насеље	Структура производње
Рума	Лубенице; Парадајз; Паприка; Кромпир; Свиње; Јунад; Воће
Стејановци	Свиње; Парадајз; Воће; Виногради
Павловци	Краве; Овце; Воће
Вогань	Свиње; Јунад; Бостан
Мали Радинци	Свиње; Воће
Краљевци	Бостан; Парадајз; Свиње; Јунад
Жарковац	Свиње; Пасуљ; Бостан
Путинци	Пасуљ; Бостан; Дуван; Свиње; Воће
Доњи Петровци	Бостан; Јунад; Свиње

Добринци	Лубенице; Диње; Парадајз; Свиње; Јунад
Буђановци	Лубенице; Диње; Паприка; Овце; Свиње; Јунад
Хртковци	Дуван; Бостан; Свиње; Јунад; Овце
Никинци	Паприка; Лубенице; Свиње; Житарице
Платичево	Свиње; Јунад; Лубенице; Лук; Паприке
Витојевци	Лубенице; Аронија; Малина
Кленак	Бостан; Лук; Воће; Житарице; Паприка; Малина
Грабовци	Лубенице; Лук; Свиње; Аронија; Вишња; Малина

Извор података: Пољопривредна стручна служба

3.2. Диверзификација руралне економије³

Главне предности развоја пољопривреде општине Рума су велике површине под квалитетним пољопривредним земљиштем и присуство других агроеколошких услова, саветодавна служба за пољопривреду, биљну и сточарску производњу, географски положај, добра примарна производња, повећање капацитета производње, производња индустријског биља - шећерна репа, постојање капацитета за проширење пољопривредне производње, велике могућности за наводњавање, добар пласман робе, близина великих тржишта, повољни природни услови за производњу пољопривредних производа за којима расте тражња на светском тржишту - свеже воће и поврће, као и прерађевине истих. Са друге стране, као ограничавајући фактори јављају се радна снага која не одговара потребама привреде, негативна стопа наталитета, старо становништво, лоши путеви, уситњеност поседа, недовољно организовање пољопривредног становништва, застарела пољопривредна механизација, напуштене земљишне површине и фарме, ниска стопа продуктивности, недовољна примена агротехничких мера, недостатак финансијских средстава, неповољни услови кредитирања, висока цена репроматеријала, ниске откупне цене и др. Могућности за развој су препознате у привлачењу инвестиција, бољем организовању задруга и удружења, значајнијој подршци државе уз коришћење европских фондова, које би довело до осавремењавања производње и повећања конкурентности. Стопа незапослености је висока (35%) и одражава проблем недостатка прилика за запошљавање.

Основни мотиви бављења пољопривредом су прехранбена сигурност породице, а само мали вишак се пласира на тржиште.

Угоститељске и смештајне капацитете општине чине хотел у центру града, неколико приватних мотела, низ ресторана, а све је развијенији и сеоски туризам. Циљеви развоја еко и сеоског туризма су: развој туристичке понуде као допунске активности на пољопривредним газдинствима којом се остварује додатни приход, повећање квалитета живота у руралним подручјима и стварање услова за останак на селу, посебно младих, очување и побољшање околине и еколошких стандарда, очување традиционалних и амбијенталних кућа са припадајућим објектима, омогућавање непосредног пласмана пољопривредних производа кроз поједине елементе понуде сеоског и еко туризма, оживљавање старих заната и локалних обичаја, развој сеоског туризма и еко и сеоског туризма као новог туристичког производа, промовисање општине Рума као одредишта еко и руралног туризма.

³ Из Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Рума за 2017. годину

Еко туризам може бити реална развојна шанса, јер се општина Рума налази у близини три значајне еко дестинације: Национални парк "Фрушка гора", Резерват природе "Засавица", Резерват природе "Обедска бара".

3.3. Показатељи развоја пољопривреде⁴

3.3.1. Пољопривредно земљиште

Учешће коришћеног пољопривредног земљишта у укупној површини општине је 71%. Према подацима РГЗ-а, укупна површина пољопривредног земљишта у државној својини износи 8.258,88 ха, од тога се даје у закуп 5689,69 ха. Структура коришћења пољопривредног земљишта у општини Рума је боља него што су просечне вредности за АП Војводину.

Табела 7: Структура коришћења земљишта по катастарским категоријама

КАТАСТАРСКЕ КАТЕГОРИЈЕ	ОПШТИНА РУМА		АП Војводина
	Површина у ха	учешће у укупном%	учешће у укупном %
Пољопривредно земљиште	43.022,53	73,91	83,20
- обрадиво	42.283,45	72,64	76,57
- необрадиво	739,08	1,27	6,63
Шумско земљиште	8.437,94	14,50	6,64
Плодно земљиште	51.460,47	88,41	89,84
Неплодно земљиште	6.745,95	11,56	10,16
Укупно општина	58206,42	100,00	100,00

Извор података: Просторни план општине Рума до 2024. год.

У нашој општини наводњавана површина износи 1.109 ха. Од већих система ту су: Златара (755 ха), Округлица (294 ха), Воћарска плантажа Борковац (60 ха). Ови системи услед дугогодишњег неулагања и неодржавања, нису у функцији. Поред постојећих, постоје и друге локације погодне за изградњу система за наводњавање попут вештачких акумулација Павловци, Борковац, Добродол, Хртковачка драга...Мобилна заливна опрема која је у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача служи најчешће за наводњавање поврћа.

3.3.2. Вишегодишњи засади

Основни природни услови за развој воћарства су одговарајући, нарочито у северним деловима општине која се наслања на падине Фрушке Горе, на нешто вишој надморској висини (села Павловци и Стејановци).

Површине под воћњацима износе 500 ха (358 ха плантажни засади, 142 ха екстензивни), а под виноградима 22 ха.

⁴ Из Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Рума за 2017. годину

Структура површина под воћним врстама: јабуке 138 ха, вишње 63 ха, крушке 54 ха, брескве 31 ха, кајсије 25 ха, шљиве 142 ха, ораси 13 ха, лешници 15 ха, малине 2 ха, купине 1 ха.

Воћарска производња је последњих година интензивирана подизањем модерних засада, углавном јабука. Виноградарство нема значаја у укупној пољопривредној производњи.

3.3.3. Сточни фонд

Услови за развој сточарства су с обзиром на природне услове одлични, ограничавајући фактор су људски ресурси, јер је сточарство грана пољопривреде која тражи стално ангажовање пољопривредних произвођача, а у руралним подручјима је изражена депопулација, нарочито млађег становништва. Неповољни су и услови на тржишту, тако да се пољопривредни произвођачи радије опредељују за ратарску производњу.

Пашњаци се налазе најчешће уз сама насеља и користе се као сеоске површине (утрине) и заузимају површину од 718,81 ха. Површине под крмним биљем износе 830 ха или 2,2%.

Расположиви објекти за смештај стоке су: за говеда - 2020 објеката, за свиње - 7079 објеката, за кокошке носиље - 2914 објеката и за осталу стоку - 623 објекта.

Стање сточног фонда по гранама сточарства; говеда 5263 комада од тога краве 1236, свиње 61310 ком. од тога крмаче 5305, овце 6111 ком. од тога овце за приплод 3355, козе 1783 ком., живина 224758 комада и кошнице 3533 ком.

Претежни расни састав је следећи:

- Говеда: сименталац, производна оријентација је месо, холштајнфризијска, производна оријентација је млеко.
- Свиње: јоркшир, ландрас, дурок, пијетрен (и њихови мелези који су заступљенији од основне расе), производна оријентација је месо.
- Овце: виртенберг, "ил де франс", праменка ицигаја, производна оријентација је месо.
- Живина: бројлери, производна оријентација је месо.

Према величини стада најбројнија су пољопривредна газдинства са 3-9 говеда, свиња и оваца. Према величини јата најбројнија су газдинства са 1-49 грла.

3.3.4. Механизација, опрема и објекти

Пољопривредна газдинства поседују 4123 трактора (74% газдинстава има трактор), 274 комбајна, од тога је 3811 (92%) трактора и 254 (92%) комбајна старијих од 10 година, прикључних машина (берачи кукуруза, плугови, тањираче, дрљаче...) има 16127 ком.

Пољопривредне машине и опрема су смештене у 2899 објеката. Објеката за смештај говеда има 2020 (капацитет 25497 грла), свиња 7079 (капацитет 247336 грла), кока носиља 2914 (капацитет 401994 ком.) и остале стоке 623 (капацитет 28844 ком).

Анализом објеката за смештај стоке уочава се слаба искоришћеност капацитета, у говедарству износи 20,64%, код свиња је 24,79%, док је за кокошке носилге 55,91%.

Пољопривредни производи се могу сместити у 4558 кошева за кукуруз укупних капацитета објекта (властити и коришћени) од 251048 m³, у 609 амбара укупних капацитета 31523 m³ и 130 силоса укупних капацитета 62964 t. Општа слика стања механизације, опреме и објеката је лоша. Потребна су значајна средства за њихово обнављање.

3.3.5. Радна снага

Укупан број запослених на газдинствима је 11302 лица (4583 жене, 6719 мушкарци), од тога носилаца газдинства 5406 (959 жене, 4447 мушкарци), чланова 5577 (3561 жене, 2016 мушкарци) и стално запослених је 24 (11 жена и 13 мушкараца).

На породичном газдинству ради 11007 запослених (4531 жена, 6476 мушкараца), док је на газдинству правног лица запослено укупно 295 особа (52 жене, 243 мушкарци).

Од укупног броја од 5579 пољопривредних газдинстава на територији општине, чак 4324 пољопривредних газдинстава (77,5%) имају 1-2 запослена члана, 1142 ПГ имају 3-4 запослена члана (20,47%), 97 (1,74%) ПГ имају 5-6 запослених чланова и 16 (0,28%) ПГ имају 7 и више запослених чланова.

Укупно остварених радних јединица ангажоване радне снаге у пољопривреди износи 5327, од тога 91,50% остварују носиоци газдинства, чланови породице, рођаци и стално запослени на газдинству, а 8,50% остварује сезонска радна снага.

Као управници на газдинствима, који су уједно и носиоци пољопривредног газдинства, води се 5579 лица (967 жена, 4612 мушкараца) од тога само са пољопривредним искуством стеченим у пракси 2733 (49,52%), са курсевима из области пољопривреде 29 (0,5%), са средњом пољопривредном школом 344 (6,16%), другом средњом школом 2073 (37,16%), са вишом или високом пољопривредном школом 149 (2,16%) и са другом вишом или високом школом 251 (4,5%). Подаци указују на низак ниво образовања управника газдинстава.

3.3.6. Структура пољопривредних газдинстава

Укупан број пољопривредних газдинстава износи 5579, њихово учешће у укупном броју домаћинстава износи 29,94%.

Просечно коришћено пољопривредно земљиште по газдинству износи 7,41 ха и 0,39 УГ/ха коришћеног пољопривредног земљишта. Највећи број ПГ поседује 1 ха КПЗ.

3.3.7. Производња пољопривредних производа

На територији општине Рума најзначајније су ратарска и сточарска производња.

Табела 8: Просечни приноси и остварен обим производње за ратарске и воћарске културе

Култура	Просечан принос t/ha	Остварена производња t
пшеница	4,0	21.540
кукуруз	7,0	151.489
шећерна репа	52,00	66.810
сунцокрет	2,1	2.191
кормно билје	6,5	9.391
воћарске културе		
јабуке - принос кг/стабло	28,8	4.655
шљиве	14,3	1.304

Извор података: Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Рума за 2017. годину

Сточарска производња је највише оријентисана на производњу меса и млека, где се процењује на око 1000 t меса и 7000 l млека. Органска производња је све значајнија, нарочито у воћарству, са 30 ha органских засада под аронијом (село Грабовци) и 5 ha засада ароније у конверзији. Сертификовани и заинтересовани произвођачи се могу укључити у рад Удружења произвођача и љубитеља органске хране “ВитаС” чији је оснивач “Пољопривредна станица Рума”.

3.3.8. Одводњавање и наводњавање

Систем одводњавања је гравитациони. Путем канала и дренажног система, у потпуности покрива територију општине Рума. Преко међусобно повезаних канала, сувишна вода се преко реципијента одводи у реку Саву. Сви потоци који настају на Фрушкој гори су каналисани и имају ток према реци Сави. Кишна канализација и други канали у насељима уливају се у канале који иду кроз атаре.

Проблеми код функционисања каналске мреже за одводњавање су:

- један део канала је затрпан и више не обавља своју функцију
- канали су затрпани са отпадом који бацају несавесни произвођачи
- преграђени су ради пречица
- затрпани су ради проширења парцела и рационалније обраде
- дугогодишње неодржавање им је смањило капацитет за одвођење сувишне воде.

Општина Рума и ЈВП “Воде Војводине” сваке године финансирају заједничким средствима ревитализацију каналске мреже. Одлуком о буџету општине Рума за 2017. годину за одржавање и уређење постојеће каналске мреже предвиђено је 8.000.000,00 динара, док је за изградњу нове каналске мреже планирано 5.000.000,00 динара.

Наводњавана површина у општини Рума износи око 1.109 ha. Од већих система ту су: Златара са 755 ha, Округлица са 294 ha, Воћарска плантажа Борковац са 60 ha.

Ови системи услед дугогодишњег неулагања и неодржавања, нису били у функцији. Поред постојећих, постоје и друге локације погодне за изградњу система за наводњавање попут вештачких акумулација Павловци, Борковац, Добродол, Хртковачка драга, Канал Врањ.

Радови на иригационом систему Галовица-Јарачка Јарчина су још у току што има за последицу негативан утицај на цео систем одводњавања и наводњавања у доњем Срему у чијем саставу је и део територије општине Рума.

Велике могућности за наводњавање су преко мобилне заливне опреме која је у власништву индивидуалних пољопривредних произвођача, али чија је експлоатација недовољна. Процене су да се тренутно наводњава око 3.000 ха што је и даље недовољно.

3.4. Пољски путеви

Пољски путеви су некатегорисани јавни путеви који се користе за одвијање саобраћаја у атарима катастарских општина. Од стања атарских путева зависи и амортизациони век механизације, потрошња горива и резервних делова, али и учинак пољопривредне механизације. Дугогодишње неодржавање атарских путева, али и њихово одоравање од стране пољопривредника, резултирало је тиме да су они у јако лошем стању. Посебно су лоши у катастарским општинама које заузимају ниже терене у јужном делу Општине.

Општина Рума улаже средства у сређивање атарских путева уз подршку Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Одлуком о буџету општине Рума за 2017. годину предвиђено је 12.000.000,00 динара за уређење атарских путева.

Да би се пољски путеви довели у нормално функционално стање потребно је урадити следеће:

- геометарски премер и постављање граничних каменова
- насипање туцаником, а у недостатку средстава: а) наоравање и извлачење отворене бразде (граничне линије поред парцела) б) плитко орање и тањирање целе површине пута у циљу елиминисања створених неравина и вагаша ц) насипање земље у циљу изравнавања критичних деоница (депресија) д) ваљање након насипања земљом критичних деоница.

Важно је напоменути да су атарски путеви у многим општинама делимично или чак већински узурпирани од стране немарних пољопривредника што за последицу има умањење функционалне способности.

3.5. Мелиорације ливада и пашњака

Због непримењивања агротехничких мера (ђубрење, наводњавање, измена травне структуре где је трава изрођена, планска испаша и кошење) највећи део површина сеоских пашњака је запуштен, што се негативно манифестује на њихову искориштеност. Пашњаке и ливаде треба уредити и применити мелиоративне мере.

3.6. Противерозионе мере

Противерозионе мере односе се на подизање ветрозаштитних појасева од брзорастућег дрвећа (топола, багрем) поред асфалтних путева у циљу спречавања еолске ерозије и побољшања микроклиматских услова који позитивно утичу на повећање приноса.

3.7. Складишни капацитети за пољопривредне производе

Капацитети силоса (безподних складишта) су: "Agroglobe" д.о.о (20.000 t), "Житопромет-Рума" д.о.о. (20.000 t), "DPS Klas Group" д.о.о. (4.500 t), "Уљарице-Бачка" д.о.о. (6.000 t), "Млин Путинци" (1.500 t), "Млин Поповић" (9.500 t), "Нова будућност" д.о.о. (10.000 t).

Тенденција подизања силоса на индивидуалним пољопривредним газдинствима се наставља. Неки од разлога су подстицајне мере Министарства пољопривреде и заштите животне средине, као и нестабилност цена на тржишту и њихове високе осцилације, тешка сарадња са откупљивачима пољопривредних производа у време жетве, као и ниске цене у време жетве.

Подна складишта су углавном заступљена у задружном сектору, али у последње време и код индивидуалних произвођача са већом производњом житарица.

3.8. Пољопривредна стручна служба

Пољопривредна стручна служба Рума д.о.о. (у даљем тексту ПСС Рума) својим радом покрива територије општина Рума, Инђија и Ириг са укупно 43 К.О. и 89.000 ха обрадиве површине. Основна делатност ПСС Рума је пољопривредно саветодавство. Пољопривредно саветодавство се састоји од пружања стручних савета, информација и помоћи пољопривредним произвођачима о техничко-технолошким, комерцијално-тржишним, организационим и другим аспектима пољопривредне производње. Саветодавни рад се одвија непосредним контактима са пољопривредним произвођачима на фарми, у фирми, путем телефона и средстава јавног информисања. ПСС Рума поседује кадрове свих профила који су од значаја за пољопривредну производњу на нашем терену као што су: ратарство и повртарство, агро-економика, заштита биља, сточарство, воћарство, виноградарство и органска производња.

Поред саветодавног рада, ПСС Рума пољопривредним произвођачима пружа и друге услуге као што су:

- Организовања едукација пољопривредних произвођача путем стручних предавања, постављањем агротехничких и сортних огледа, организовањем Дана поља и сл.;
- Имплементација закона и уредби Министарства пољопривреде и заштите животне средине и Покрајинског секретаријата за пољопривреду;
- Пружања помоћи пољопривредним произвођачима приликом регистрација газдинстава, израде бизнис планова, пројеката, попуњавања образаца за добијање кредита и субвенција и сл.;
- Помоћ при оснивању удружења пољопривредних произвођача;

- Помоћ локалним заједницама у руралном развоју;
- Контрола плодности земљишта;
- Контрола квалитета меркантилних пољопривредних производа;
- Фитосанитарна контрола;
- Контрола рада основних матичних служби у сточарству;
- Контрола производње семенског и садног материјала;
- Прикупљање, обрада и дистрибуција свих података са терена везаних за пољопривредну производњу.

У оквиру ПСС Рума постоји и агротехничка лабораторија. ПСС Рума је члан невладине организације Агромрежа као и удружења за производњу органске хране Терра'сса којом је и организовала прву био-школу у Срему за произвођаче заинтересоване за прелазак на органску производњу.

4. Туризам

Према подацима Републичког завода за статистику у општини Рума у 2016. години боравило је 4.033 домаћих туриста, који су остварили укупно 7.029 ноћења, што значи да је у просеку сваки домаћи туриста остварио 1,74 ноћења. Што се тиче страних туриста у општини Рума у 2016. години боравило је 8.634 особе, које су укупно оствариле 18.643 ноћења. Из овог податка произилази да је у просеку сваки страни туриста остварио 2,16 ноћења. Када је реч о укупном броју туриста у 2016. години, њих је било 12.667 и остварили су 25.672 ноћења. У просеку сваки туриста остварио је 2.03 ноћења. У општини Рума, у 2016. години боравило је 68% страних туриста, а домаћих 32%.

Табела 9: Промет туриста у општини Рума од 2010. до 2016. године

ОПШТИНА РУМА	ДОМАЋИ ТУРИСТИ		СТРАНИ ТУРИСТИ		УКУПНО	
Година	Доласци	Ноћења	Доласци	Ноћења	Доласци	Ноћења
2010.	370	370	40	40	410	410
2011.	953	953	47	47	1.000	1.000
2012.	3.669	3.833	4.946	8.242	8.615	12.075
2013.	4.462	4.700	7.328	8.713	11.790	13.413
2014.	4.570	8.561	7.417	15.460	11.987	24.021
2015.	4.452	7.657	7.706	16.234	12.158	23.891
2016.	4.033	7.029	8.634	18.643	12.667	25.672

Извор података: Републички завод за статистику, Сремска Митровица

У односу на 2015. годину, у 2016. години се бележи пад у доласцима и ноћењима домаћих туриста, али је код страних туриста забележено повећање како у броју долазака, тако и у броју ноћења. Што се тиче укупног броја туриста на територији општине Рума, у 2016. години забележен је пораст у броју долазака туриста, а знатно повећање у броју ноћења. Из напред наведеног се види да су туристи продужили дужину боравка у нашој општини. Напомињемо да се бележи знатно повећање броја туриста од оснивања Туристичке организације општине Рума, тј. од 2011. године, што се из приложене табеле и види.

На територији општине Рума има осам смештајних објеката: Хотел "Парк" (73 собе и апартмани), Вила "Хит" (око 50 лежаја) Хотел "Борковац" (око 24 лежаја), Ресторан "Вулин" (6 двокреветних соба и 4 апартмана), Вила „Асторија“ у Руми (кућа за одмор), ресторан "Крајина" у Вогњу, Мотел "Узелац" (150 лежаја) на аутопуту и "Татму" конак (око 30 лежаја) у Платичеву. Сви смештајни објекти имају заједно око 450 лежаја. Велики број смештајних капацитета, близина великих градских језгара Београда и Новог Сада, као и добра геосаобраћајна повезаност, пружа идеалне услове за развој конгресног туризма. Поред смештајних капацитета, општина Рума може да се похвали и са низом ресторана који нуде сремске гастрономске чаролије, а све више се ради на развоју сеоског туризма.

4.1. Улога и значај одрживог развоја туризма у руралном развоју

Анализа стања туристичких ресурса у општини Рума, представља прве кораке за успостављање стратешких развојних праваца, у контексту руралног развоја, и на основу тога конкретизује каталог пројеката за краткорочни, средњорочни и дугорочни период. Анализом су обухваћени сви потенцијални простори у општини који могу имати одређену туристичку вредност и одрживу развојну прилику.

4.2. Туристичко информативни центар

Општина Рума је 2011. године основала Туристичку организацију општине Рума. Постоји потреба за оснивањем туристичког информативног центра са сувенирницом, јер на постојећој локацији ТО нема услова за исту. Садашња организација простора је канцеларијског типа и не испуњава основни услов препознатљивости и приступачности. Простор није прилагођен за прихват посетилаца, као ни за презентацију туристичке и културне понуде. Уређење туристичко-информативног центра подразумева повећање функционалности и рационализацију простора која се постиже већом отвореношћу, приступачношћу и видљивошћу, како самог простора тако и његовог садржаја и функција. Туристичко - информативни центар би био место продаје сувенира и место где би своје производе могла да излажу удружења жена из Руме и из села румске општине.

4.3. Еко туризам

Еко туризам може бити развојна шанса, јер се на територији општине налази Заштићено станиште „**Бара Трсковача**“ (насеље Платичево), а у непосредној близини су три значајне еко дестинације: Национални парк „Фрушка гора“, Резерват природе „Засавица“ и Резерват природе „Обедска бара“, јер у складу са Стратегијом развоја туризма Србије, туризам као појава не признаје административне границе, те се анализира подручје Општине као део сремског региона и саставни део АП Војводине.

Заштићено станиште „Бара Трсковача“ налази се у атару села Платичево и простире се на површини од 168.15 ха, око 95 % је јавна својина, а око 5 % је приватна својина. Заштита је проглашена 30.09.2011. године од стране Скупштине Општине Рума чиме је подручје додељено на управљање Туристичкој организацији општине Рума.

Трсковача је некадашњи барско-мочварни екосистем који је значајно измењен седамдесетих година XX века када су предузете хидро-мелиоративне мере са циљем превођења овог подручја пољопривредној сврси и интензивној обради што је у то време био тренд и у свету.

Како је то депресија и једна од плавних зона реке Саве и одликује је висок ниво подземних вода, висока влажност ваздуха у летњим месецима и роса коју ствара оваква микроклима, Трсковача је у то време била веома важно подручје како за пољопривреднике, нарочито повртаре, тако и као станиште ретких, аутохтоних врста биљног и животињског света. Предузимањем поменутих радњи, барски екосистем драстично је измењен и нарушен, а некадашња водена огледала сведена су на вештачке канале, док је на копненим површинама обрада била заступљена само на парцелама које су се могле обрађивати (услед високих подземних вода и ниског квалитета земљишта).

Као последица овакве ситуације, многе парцеле су напуштене недуго након интензивне пољопривредне обраде и дошло је до смене вегетације, односно, инвазивне, алохтоне и ксерофитне врсте доминирале су у односу на аутохтоне хидрофите и хигрофите типичне за влажна станишта.

Почетком XXI века на иницијативу мештана Платичева, што је један од ретких примера у Србији (пример LEADER приступа), покренута су истраживања од стране научних и стручних институција која су обухватила педолошке, морфолошке, културне и природне одлике овог подручја. Резултати истраживања представљени су у Студији заштите која је била полазна основа за проглашење заштите над овим стаништем. Подаци су приказали стабилне популације ретких, аутохтоних врста риба, богату орнитофауну, карактеристичну флору одржану у мозаичним формама и комплексно станиште које треба ревитализовати, унапређивати и заштитити.

Тако се од 2011. године предузимају активне мере заштите. Заштићено станиште окружено је ораницама које се интензивно обрађују. Парцеле се налазе на ободу баре и један од начина помирења потреба заштите и пољопривреде јесте да се на ободу заштићене зоне развија органска производња. Повртарство и ратарство су најчешће пољопривредне гране овог подручја и развој органске пољопривреде има основу уколико би се произвођачи повезали и омогућило им се стварање јединственог тржишта на које би могли да пласирају здраву храну.

Слика 13: Наступ ТО Рума, Извор: <http://www.topsrbija.com>

Такође, као један вид активних мера заштите намеће се питање одрживости, јер се значајна годишња средства издвајају за кошење и крчење влажних ливада, а требало би размишљати у смеру повећања броја грла стоке (овце, козе, краве) и могућности за узгој аутохтоних врста стоке како би се створио јединствен производ у виду здраве хране произведене на еколошком, органском тлу уз заштитни знак, а све ово имало би директан позитиван утицај на смањење негативног ефекта и ризика од коришћења пестицида, смањење трошкова санације влажних ливада, унапређење одрживости, развој нискокарбонског, зеленог

туризма и одрживе пољопривреде и пораст економског стандарда шире заједнице која гравитира у овом подручју. Поред активности на ревитализацији подручја и развоју одрживе пољопривреде, треба развијати и идеје везане за еко туризам у виду различитих активности: посматрање птица (на подручју ЗС „Бара Трсковача“ уочено је 110 врста птица), пецање, вожња чамцем, бициклизам, пешачење... Такође, неопходно је развити еко-агро туризам, који представља вид еколошки свесног туризма на породичним имањима, који подржава одрживи развој руралног подручја.

Стандарди еко-агротуризма су: природно наслеђе и околина (рељеф, клима, флора и фауна, заштићена подручја), социјална и културна баштина, производња (еколошка пољопривреда и производња хране).

Поред ових видова туризма, неопходно је развити рурални туризам, који може да се огледа кроз отварање Етно-кућа за прихват туриста, у којим би се нудила домаћа храна и производи, а самим тим би се и локално становништво укључило у туризам и остварило економску добит.

4.4. Археолошко-истраживачки туризам

На територији општине Рума, у атару села Хртковци, налази се **археолошки локалитет „Гомолава“**, која је значајна за развој археолошко-истраживачког туризма, а има и изузетан културни значај. Средином 18. века, тачније око 1760. године Гомолава је имала облик елипсоидног „тела“ који је формиран миленијумским таложењем праисторијских и историјских култура - насеља, чији су материјални остаци сачувани до данашњих дана. Због веома повољног географског положаја и изузетно добрих веза са суседним регијама, Гомолава је неколико хиљада година била важан центар за Подунавље, Карпатски басен и југоисточну Европу. То се нарочито уочава на покретном археолошком материјалу преко кога се најбоље уочавају сва прожимања са другим културама и цивилизацијама. Први археолошки материјал са овог локалитета прикупио је учитељ Мато Вохалски, повереник Археолошког музеја у Загребу крајем 19. века. Од тада почиње интересовање за Гомолаву. Ово налазиште на почетку 20. века постаје нарочито занимљиво за јавност. 1904. године обављена су и прва, стручна, ископавања. Међутим, тек од средине 20. века, тачније од 1953. године, Војвођански музеј, започиње прва ископавања на овом вишеслојном историјском налазишту, која у континуитету трају до 1957. године. У периоду од 1965. до 1985. године истраживања се настављају, и тада је истражена површина од преко 4400 m² на основу чега је успостављена вертикална и хоризонтална стратиграфија локалитета - од млађег неолита до пуног средњег века. У подножју Гомолаве је велика римска некропола.

Удружење „Римски дани“ су на овом локалитету изградили насеље неолитског типа, где туристи могу да одморе и попију пиће, а истовремено осете дух неолитског периода.

4.5. Агротуризам и агробиотуризам

Агротуризам и агробиотуризам представља праксу привлачења туриста у подручја у којима се становништво бави претежно пољопривредном производњом. На целој територији општине Рума постоје основе за развој поменутих видова туризма. Индивидуална пољопривредна газдинства која се баве производњом здравствено безбедне хране, могу своје производе да пласирају локалним угоститељским објектима или домаћинствима која се баве прихватам и смештајем туриста. Такође, могу их и самостално пласирати у оквиру сопственог газдинства, уколико имају виши степен обраде у форми сувенира или традиционалних и аутентичних производа сремског региона. Иако постоје добри предуслови за развој агро и агробиотуризма, посебно због положаја општине Рума у односу на градске центре Београда, Новог Сада и Шапца, ови видови туризма нису заступљени, а могли би бити покретач развоја малих и средњих предузећа у руралном подручју општине и омогућити додатне приходе локалном становништву кроз диверзификацију руралне економије.

4.6. Верски туризам

Недалеко од Руме, на Фрушкој Гори постоји **16 манастира** СПЦ: Јазак, Ново Хопово, Старо Хопово, Гргетег, Мала Ремета, Беочин, Бешенево, Крушедол, Раваница, Раковац, Велика Ремета, Дивша, Шишатовић, Петковница, Кувехин (Кувешин) и Привина Глава, а у општини Рума се налази 19 православних, 4 римокатоличке и 1 Калвинска црква. У самом граду налази се 5 православних и 1 католичка црква. Српска православна црква "Сошествија Светог Духа" налази се у центру Руме и помиње се још крајем 18. века, али је тада била изграђена од чамових дасака, „трошна и склона паду“. Није познато где се тачно налазила, али свакако не на месту данашње цркве. Осамдесетих година 18. века, велики број православних трговаца куповао је куће у центру вароши. Многи од њих су били грчког или цинцарског порекла-православне вере. Поменута стара црква, као и две нове, су биле подалеко од њихових домова, па су желели да изграде нову богомољу. Црква је тек половином 19. века стављена под кров. Реновирана је 1905. године, када је и освећена. Од тада се зове Сошествија Светог Духа. У њој се налази иконостас, чији је нацрт урадио бечки архитекта Херман Боле, а осликао га је познати сликар Урош Предић. Конзерваторски радови су изведени 1980. године, а радови на замени покривача цркве 2006. године. Овај вид туризма уз веома мала улагања је могуће ревитализовати за врло кратко време и тако проширити туристичку понуду. Преко пута поменуте цркве, налази се католичка црква „Светог Кржа“. Црква је једнобродна класицистичка грађевина, оријентисана у правцу север-југ. Представу Узвишење Светог Кржа, која се налази на главном олтару, урадио је Винсент Дојчер. Богородица Имакулата и Св. Иван Непомук, радови су непознатих аутора, док је за осликавање Св. Вендалина био ангажован Константин Пантелић, а за Благовести мађарски сликар Пешкија. Као куриозитет издвајамо и оргуље које су купљене у Бечу и старије су од саме цркве 5 година, али оне нажалост данас нису у функцији. Црква је комплетно реновирана 2014. године.

Поред наведених цркава у самом граду, од великог значаја је и католичка црква у Путинцима, која је некада била велелепна грађевина, али данас је у јако лошем стању и неопходно је уложити знатна финансијска средства у њено реновирање, јер она представља значајан туристички потенцијал општине Руме.

4.7. Спортско-рекреативни и адреналински туризам

Општина Рума има идеалне услове за развој спортско - рекреативног и адреналинског туризма. У непосредној близини Руме, на свега 3 km од центра, налази се излетиште и **језеро Борковац**. Акумулационо језеро је изграђено 1970. године и простира се на 42 ha. Дугачко је око 2,5 km, а широко око 300 m. Излетиште Борковац богато шумом и шеталиштима, пружа могућност камповања, рекреације и риболова. У оквиру излетишта изграђен је олимпијски базен, који у време летње сезоне привлачи велики број посетилаца, како из саме општине, тако и из околних општина.

Слика 14: Спортски центар Рума, Извор:
www.nadlanu.com

Поред бројних терена за фудбал, кошарку, одбојку, рукомет, спортски понос града је свакако **Спортски центар Рума са двораном капацитета 2.500 посетилаца**. Овај спортски објекат се налази поред хотела "Парк", тако да има одличне услове за развој овог вида туризма. На терену наше општине требало би се посветити унапређењу ове врсте туризма проширивањем понуде, јер су улагања релативно мала, а добит би могла бити задовољавајућа. Поред бројних услова за развој спортско-рекреативног туризма, требало би размишљати у правцу изградње стрељане, терена за голф, терена за коњичке спортове, "paintball" објеката и терена.

Терени и објекти за "paintball" би могли да представљају старе и напуштене објекте којих има у сваком месту. У исто време требало би сагледати и могућности за **акватуризам**, с обзиром да постоје како на територији општине Рума, тако и у њеној близини, **више акумулационих језера и река Сава**. Река Сава је највећи хидрографски објекат, који чини јужну и југозападну границу општине. Ширина Саве на овом потезу је од 200 до 600 m и границом општине тече у дужини од 34 km. **Три села румске општине излазе на Саву: Кленак, Хртковци и Грабовци и то је потенцијал који треба да се искористи**. Заштићено станиште „Бара Трсковача“, о којем је било речи, обухвата изоловане остатке влажних станишта смештених унутар дугачке депресије по којој и око које је изграђен систем канала „Врањ“ који повезује бару са реком Савом. Једна је од већих бара, која се налази у плавном подручју реке Саве кроз Србију.

Спортови на води подигли би степен искоришћености водених површина. На Борковачком језеру, 2012. године. Кајакашка репрезентација Србије вршила је припреме за Олимпијске игре у Лондону. Поред Борковца, река Сава пружа могућност развоја кајакашког спорта, а у непосредној близини је Шабац који има кајакашки клуб. Поред изграђеног олимпијског базена, аква парк је садржај који би што пре требао бити изграђен, јер Рума као једна од већих општина у Срему, нема овакав садржај.

Цикло туризам је врста туризма коју би требало развити у нашој општини, али су за то потребна извесна улагања. Цикло туристи су уствари бициклисти авантуристичког духа. Овај потенцијал је скоро неискоришћен у нашој земљи.

Како би се ситуација променила и како би дошло до развоја цикл туризма, потребно је да се општина Рума уврсти на мапу постојећих **бициклистичких рута „Срем“**, која је део **„EuroVelo 6“** у виду неког облика "dtour-a", као и Савске бициклистичке руте.

4.8. Ловни туризам

Општина Рума има значајан део своје територије под обраслом шумском површином (13%), која је богата разноврсном дивљачи те пружа изванредне услове за развој лова. Ловиште “Каракуша” спада у тип ограђеног ловишта површине 1.800 ha плус 3.000 ha неограђене површине. Основано је 1977. године, има веома повољан географски положај. Налази се поред магистралног пута Нови Сад-Рума-Шабац и у близини великих центара домаће туристичке понуде, а положај газдинства је веома погодан и за долазак стране клијентеле, јер је од аутопута Београд-Загреб удаљено 21 km, а од аеродрома Никола Тесла 65 km. У ловишту се налази и ловачки дом, који пружа смештај ловцима, ако долазе овде у вишедневни лов. Основне врсте дивљачи у ловишту су јелен и срна. Јелени често излазе на ливаде прекривене разноврсним травама. Температура ваздуха који директно утиче на живот дивљачи је повољна. С аспекта ловног газдовања погодује чињеница да најмање падавина има зими. Подручје на којем се налази ловиште веома је богато подземним и површинским водама. Највећи хидрографски објект је река Сава, која ограничава ловиште са западне и јужне стране. Површинске воде чине и многобројне мртваје, баре и канали, који заједно са Савом служе као појилишта за дивље свиње и јелене. По броју животињских врста Каракуша представља једно од најбогатијих станишта у Војводини. Доминантне биљне заједнице на подручју ловишта су шуме храста лужњака у депресијама, шуме лужњака и граба са јасеном, шуме беле тополе, а природне ливаде прекривене су разноврсним травама. Наведене биљне врсте су веома погодне за живот дивљачи и биле су, поред осталих географских елемената, важан услов за формирање ловишта. Подручје ловишта пружа могућност сталног опстанка великог броја животињских врста, што ово ловиште чини привлачним и веома атрактивним не само за ловце, већ и за орнитологе и љубитеље природе.

4.9. Манифестациони туризам

На територији општине Рума, у већини насељених места одржавају се бројне културне, гастро и друге манифестације које су од великог значаја за развој туризма.

Једна од најзначајнијих манифестација на територији општине Рума је **Румски вашар** са традицијом дугом **270 година**. Рума је најпрепознатљивија по Румском вашару, који датира још од давне 1747. године, а настао је за време Марије Терезије, када је Рума стекла статус слободног трговишта и у почетку се одржавао четири пута годишње, да би се на крају дошло до цифре од дванаест пута у току једне године. Сваког трећег у месецу, долазе људи из свих крајева Србије и околине да продају или купују, виде и буду виђени, да пазар зачине јагњећим печењем или неким другим специјалитетом који се нуди под бучним шатрама са различитом музиком, а многи долазе тек да осете ту чувену вашарску атмосферу. Вашариштем за време лепих дана, продефиљује 30.000 људи, буде две Руме у једној. Вашар нуди јединствен вид забаве, пријемчив за широке народне масе, а на њему се нуди буквално све, од игле до локомотиве, људи долазе да купују и продају коње, стоку, пољопривредне машине, један од најјачих вашара тог типа у Европи. Вашар је вековни симбол Руме који је у последње време, на рачун великог интересовања продаваца и купаца из наше и околних земаља, проширио своје трајање на два дана, 2. и 3. у месецу.

Туристичка организација општине Рума, осим што је суорганизатор у реализацији бројних манифестација на територији румске општине, она је организатор две манифестације:

- **Божихна улица.** Манифестација која повезује католички и православни Божић. За ту прилику на Градском тргу се формира улица од дрвених кућица са 30-ак штандова, на којима се бројни излагачи представљају са разноврсном понудом - кулинарским специјалитетима, вином, ракијом, медом, колачима и зимницом, разноврсним бомбонама, рукотворинама, уметничким предметима, украсима и свим другим производима који доприносе веселој новогодишњој и божићној атмосфери.
- **РУМФЕСТ.** У организацији Туристичке организације општине Рума на Градском тргу у Руми одржава се манифестација под називом „Румфест”. Грађани општине Рума и сви добронамерни гости могу да уживају у богатом културно-уметничком програму, уз дегустацију вина и кулинарских специјалитета.

Слика 15: Вашар у Руми, Извор: <http://agroservis.rs/vasar-u-rumi-3>

Гастро манифестације на територији општине су:

- **Сремски колач** је манифестација ревијалног и такмичарског карактера у спремању слатких и сланих колача. Слатка и слана пецива као саставни део свакодневне исхране, у Срему се преносе с колена на колена, са мајки на ћерке. Из жеље да се запамти и негује барем мали део богате традиције, настала је поменута манифестација.
- **Бостанијада** у насељу Добринци је манифестација присутна доста дуго на овим просторима и привлачи доста посетилаца будући да је то село надалеко препознатљиво по бостану. Манифестација поред ревијалног, има и такмичарски карактер.
- **Сремски свињокољ** одржава се у децембру месецу у селу Вогањ. Циљ манифестације је неговање обичаја и традиције Срема, када је реч о обради свињског меса и припреми уобичајених месних прерађевина карактеристичних за овај крај. Породичне, комшијске или сеоске екипе такмиче се у брзој обради меса и у квалитету производа од свињског меса, који се на лицу места продају по веома повољним ценама. Жене се надмећу у припреми и постављању свињокољске трпезе, а малишани им се придружују са шаљивим играма.
- **Сајам меда** је традиционално окупљање произвођача меда, пчелињих производа и опреме за пчеларство. У оквиру ове манифестације промовишу се достигнућа пчеларске науке и праксе. Одржава се почетком септембра.
- **Златни котлић** је такмичење у кувању рибље чорбе на језеру Борковац. Одржава се у септембру.
- **Сремски бећарац** у насељу Добринци је такмичење у кувању бећарца, паприкаша, уз пригодан културно уметнички програм. Одржава се у септембру.

Културне манифестације на територији општине Рума су:

- **Арт трема фест (велика трема):** Градско позориште Рума, основано је 1994. год. са циљем да делује креативним акцијама у области културе. Неговало је класичан приступ позоришту да би у сусрету са савременим тенденцијама, а нарочито од покретања пројекта ТРЕМА ФЕСТ 1998. године, начинило заокрет и проширило своје деловање у све области грађанских иницијатива. Окупља, у 6 секција, око 100 активних чланова, сарађује и ради на едукацији својих уметничких руководиоца, покренуло је неколико радионица, а у раду са циљним групама обрађује теме од ширег значаја за локалну заједницу. ГПР негује различите видове театарских израза, ради на анимацији позитивних грађанских акција, планира оснивање волонтерског центра, ради на умрежавању и партнерским регионалним пројектима. Окупља заинтересоване групе, појединце и ауторе око пројеката и афирмише њихов рад. Сарађује и помаже сродним организацијама културе. Активно учествује у разним хуманитарним акцијама и активностима од значаја за локалну заједницу и регион. Одржава се у марту.
- **Дани словенске писмености.** Посетиоци ове манифестације могу да уживају у познатим беседама, деловима позоришних комада и великих дела словенске литературе, али и у словенској музици, игри и плесу.

- **Фестивал музичких друштава Војводине** је највећа манифестација аматерског музичког стваралаштва у Војводини, утемељен 1964. године. Одржава се у великој дворани Културног центра у Руми. Фестивал се организује бијенално: једне године учествују хорови и оркестри класичне музике, а следеће фолклорни ансамбли. Фестивал представља репрезентативну манифестацију најбољих ансамбала претходно одабраних на општинским и шест регионалних смотри. Стручни жири на фестивалу додељује златне, сребрне и бронзане плакете и специјалне награде. Фестивал се одржава у периоду октобар/новембар.
- **Фестивал тамбурашких оркестара Србије** је значајна музичка свечаност која се одржава у дворани Културног центра у Руми. У две фестивалске вечери публици се представи 10 до 12 великих тамбурашких оркестара Србије, као и гости из иностранства. Фестивал се одржава у периоду октобар/новембар.
- **Борковачка колонија** је ликовна колонија, лоцирана на простору језера Борковац код Руме, окупља познате графичаре, вајаре, примењене уметнике, као и све заљубљенике у ову врсту уметности. Колонија се одржава у августу.
- **Деца чувари традиције Ђерам** је манифестација која окупља дечија фолклорна културно-уметничка друштва, не само из Србије, већ и из других држава у насељу Стејановци. Манифестације се одржава у септембру.
- **Римски дани.** Фестивал хране, пића и музике који привлачи људе да виде село Хртковце и налазиште Гомолава, које је у доба неолита било велико насеље у овом делу Европе. Ова манифестација обухвата такмичење у кувању котлића, рукотворина, вучи конопца, а за децу се припрема карневал. Фестивал се одржава у септембру.
- **Такмичење соло певача Никола Цвејић.** Основано је 1998. године. На такмичењу сваке године наступа око четрдесетак певача, који се надмећу за освајање лауерата и прва три места. Из фонда „Никола и Марија Цвејић“ додељује се награда за најбољи мецосопран. Такмичење се одржава у новембру.

Остале манифестације у општини Рума:

- **Мото скуп** је манифестација која окупља заљубљенике у двоточкаше и мото клубове из Србије и околних земаља. Скуп се одржава у јулу.
- **РУ Фоам Фест** је промотивна журка београдског Фоам Феста. Манифестација која окупља заљубљенике у електро музику. Један од главних мотива ове манифестације су и специјални ефекти, где предњачи пена, која се испаљује из топова за пену на све присутне. Журка се одржава у августу.
- **Меморијални међународни рукометни турнир др Миодраг Пожега.** Турнир се одржава у насељу Хртковци током августа месеца.
- **Фијакеријада** је манифестација међународног, ревијалног и такмичарског карактера у вожњи запрега, једнопрега и вишепрега. Манифестација се одржава у септембру.
- **Први глас Срема.** Поред такмичења певача аматера у насељу Стејановци, организује се и такмичење у кувању паприкаша у котлићу, "Први котлић Срема", као и избор за најшармантнију Сремицу. Манифестација се одржава у мају.

5. Заштита животне средине, природе и инфраструктура

5.1. Водоснабдевање и отпадне воде

Јавно предузеће Водовод снабдева водом две општине Руму и Ириг, а систем водоснабдевања чини Регионални водовод "Источни Срем". Главни објекти у систему водоснабдевања су:

- Извориште "Сава 1" Јарак
- Извориште "Фишеров салаш"
- Цевовод сирове воде Ø 600
- Постројење за кондиционирање воде "Фабрика воде"
- Магистрални цевовод Ø 500 - Ø 200
- Црпна станица "Борковац"
- Резервоарски простор $V=3.710 \text{ m}^3$

Укупна дужина водоводне мреже је око 500 км.

У заједнички систем водоснабдевања прикључени су и бунари у Путинцима и "Малорадиначком шпицу". На Регионални систем водоснабдевања "Источни Срем", у Румској општини прикључени су: Рума, Стејановци, Вогањ, Павловци, Мали Радинци, Жарковац, Буђановци, Путинци, Доњи Петровци и Краљевци. Поред два главна изворишта Фишер салаш и Сава 1, ЈП "Водовод" Рума газдује на територији општине Рума са следећих шест локалних изворишта: Добринци, Никинци, Витојевци-Грабовци, Платичево, Хртковци и Кленак.

На територији Иришке општине на Регионални систем водоснабдевања прикључена су насеља Ириг и "викенд зона" из Ирига закључно са објектом "Norgев-a" и Радарским центаром "Краљеве столице", Врдник и Ривица.

Ј.П. "Водовод" одржава још два локална изворишта на територији Иришке општине и то извориште локалног водовода Прњавор-Крушедол и Шатринци-Добродол.

На комплетној водоводној мрежи коју одржава ЈП „Водовод“ Рума постоји око 25.000 прикључака са којих се снабдева око 70.000 становника на територији обе општине. Резултати испитивања показују да је вода која се испоручује потрошачима изузетно доброг квалитета.

Општина Рума предвиђа и улаже средства у побољшање водоснабдевања.

5.1.1. Извориште "Фишеров салаш"

Водоносни слој је у интервалу од 120-140 m, а просечна дубина објеката је око 150 m. Данас је у функцији остало 6 бунара са знатно смањеном издашношћу, сса 8 l/sec по бунару, укупно са овог изворишта добија око 50 l/sec воде која се дистрибуира потрошачима повезаним на Регионални водовод "Источни Срем".

При крају 2016. године на овом изворишту је избушен нови бунар Б-13 који је тренутно у фази опремања, а очекује се нових 16 l/sec када бунар буде укључен у систем водоснабдевања. Током 2017. године планирано је бушење још једног бунара на овом изворишту као замена за бунаре који су престали са радом.

Вода са овог изворишта, због свог доброг квалитета, се без претходне прераде, уз хлорисање, дистрибуира потрошачима.

5.1.2. Извориште "Сава 1" у Јарку

Извориште "Сава 1" формирано је са источне стране пута М-21 НовиСад-Шабац у шуми Добреч. Водоносни слој је у интервалу од 30-45 m, а просечна дубина објеката је око 50 m. Данас је у функцији остало 8 бунара, од којих неки имају знатно смањену издашност и постају економски неисплативи за даље кориштење. Укупна тренутна издашност постојећих бунара је 180 l/sec.

Током прошле године на изворишту је избушен нови бунар Б-11 који је тренутно у фази опремања. Са овог бунара се очекује нових 45 l/sec. Бунар Б-11 је замена за бунар Б-3 коме је знатно опала издашност и чија је експлоатација надаље економски неисплатива. Током ове године планирана је изградња још једног бунара на изворишту "Сава 1" као замена за бунар Б-4.

Вода са овог изворишта има повећан садржај гвожђа и мангана у односу на количине дефинисане Правилником о квалитету воде за пиће. Са овог изворишта се цевоводом Ø 600 дужине 5.900 m транспортује до "Фабрике воде" где се прерадом количина гвожђа и мангана сведе на Правилником дозвољене вредности и након хлорисања, преко цевовода Ø 500 који води до уласка у град Руму, дистрибуира потрошачима повезаним на Регионални водовод "Источни Срем".

5.1.3. Постројење за кондиционирање воде

Садашњи капацитет „Фабрике воде“ је 250 l/sec, приликом грађења је предвиђена могућност доградње објекта и могућност прераде до 500 l/sec.

Постојећи резервоарски простор за складиштење чисте воде у оквиру „Фарбике воде“ је 1000 m³ што је недовољно, потребно га је доградити за још 1.000 m³.

Бунари у оквиру изворишта „Фишер салаш“ тренутно директно убацују воду у цевовод ка потрошачима, на овај начин троши се више енергије и захвата мање воде од оне коју би бунари могли да дају. Воду са бунара изворишта „Фишер салаш“ би требало сакупити у новоизграђени резервоарски простор и потом слати ка потрошачима. Ово би смањило утрошену енергију и повећало капацитет постојећих бунара.

5.1.4. Остала изворишта

На територији општине Рума постоји укупно шест локалних изворишта. Локална изворишта нису повезана у систем регионалног водовода, функционишу на локалу са водом из сопственог изворишта-бунара. Воде из свих ових изворишта су доброг квалитета и без додатне прераде иду директно у систем, уз обавезно хлорисање.

Локално извориште у насељу Добринци, где постоје два бунара од којих је један бунар у функцији израђен 1981. год. Вода са овог бунара је веома доброг квалитета, а данашњи капацитет овог бунара је око 8 l/sec. Поред бунара изграђена је црпна станица преко које се вода упућује потрошачима. У наредном периоду на локалном изворишту Добринци неопходно је изградити још један бунар у циљу обезбеђења додатних количина воде и као замена за постојећи бунар који је израђен пре више од тридесет година.

Локално извориште у Никинцима има један бунар избушен 2005. године када је израђена и водоводна мрежа у насељу. Бунар даје око 6 l/sec, што је тренутно довољно за потребе насеља, а у наредном периоду потребно је изградити још један бунар због обезбеђења додатних количина воде и сигурнијег рада локалног водовода.

Локално извориште у Грабовцима тренутно се снабдева водом из бунара избушеног 1985. год, чији је тренутни капацитет око 8,5 l/sec. Са локалног изворишта поред насеља Грабовци снабдева се водом и насеље Витојевци. Током 2015. год. на локацији овог изворишта израђен је још један бунар капацитета око 8-9 l/sec. Бунар је у потпуности опремљен, али се још увек не користи. Досадашње потребе ова два насеља су покриване са водом из старог бунара, а током ове године у плану је укључивање у систем и новог бунара. Како за сада не постоји потреба да оба бунара раде заједно бунари ће се замењивати у раду у дефинисаним временским интервалима.

Локално извориште у насељу Платичево има два бунара у функцији издашности око 10 l/s и један ван функције. У оквиру локалног изворишта постоји изграђени резервоарски простор запремине 200 m³, као и објект црпне станице са одговарајућом опремом. Локално извориште у насељу Кленак има укупно до сада избушених пет бунара од којих су два у функцији издашности око 7-8 l/s по бунару. На локалном изворишту постоји и објект црпне станице са опремом. Локално извориште у Хртковцима има укупно три бунара, а у функцији два бунара са капацитетом око 11 l/sec. заједно. Бунар у насељу Путинци израђен је 1999. године за обезбеђење додатних количина воде за потрошаче превасходно у Путинцима и Доњим Петровцима. Овај бунар је повезан на јединствени систем водоснабдевања и тренутни капацитет бунара је око 8 l/sec. Бунар на локацији „Малорадиначки шпиц“ је такође саставни део регионалног система. Бунар је избушен 2007. године и капацитета је око 8 l/sec. На локацији постоји црпна станица и водоторањ запремине V=500 m³ који је ван употребе због недостатка воде (мали притисак воде на локацији не може да пуни водоторањ).

5.1.5. Повезивање локалних изворишта у јединствен систем водоснабдевања

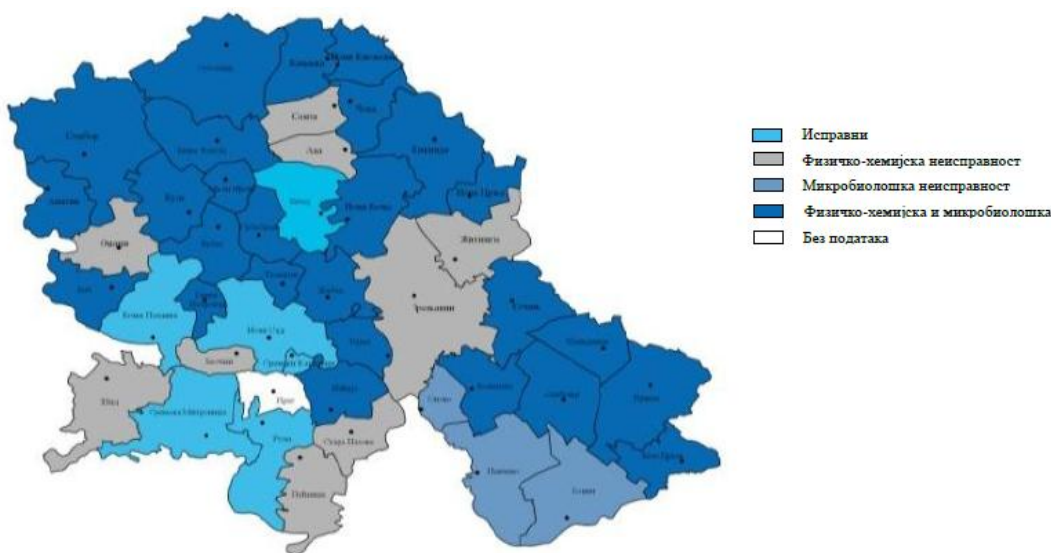
Крајњи циљ је израда цевовода којима би се сва насељена места у општини Рума повезала у јединствени систем водоснабдевања ради квалитетнијег, сигурнијег и рационалнијег водоснабдевања и газдовања водама. За реализацију овог циља већ дужи низ година постоје идејна решења источног и јужног система водоснабдевања. Источни систем водоснабдевања би се реализовао повезивањем насеља Добринци, изградњом цевовода Ø200 од насеља Краљевци које је повезано на Регионални систем водоснабдевања. Надаље од насеља Добринци треба изградити цевовод ка насељу Доњи Петровци и тиме цевоводе источног система водоснабдевања затворити у прстен.

Свако од насеља би у Регионални систем било повезано са две стране и тиме се омогућује сигурније и стабилније водоснабдевање свих насеља у источном делу општине Рума, односно насеља Путинци, Жарковци, Доњи Петровци, Добринци и Краљевци.

Нови цевовод Ø200 од Краљеваца-Добринаца-Доњих Петроваца треба изградити у укупној дужини од 9,5 km. Јужни систем водоснабдевања би обухватио насеља Хртковци, Никинци, Витојевци, Грабовци, Платичево и Кленак који се за сада снабдевају са локалних изворишта.

5.2. Водоводна мрежа

Водоводна мрежа у Руми је грађена седамдесетих година, велики део мреже 70% водовода је изграђено од азбестноцементних цеви пре више од 45 година, остали део мреже израђен је од ПВЦ или ПЕ цевовода. У селима румске општине мрежа је израђена од ПВЦ цеви почетком осамдесетих година. Укупна дужина водоводне мреже коју одржава Ј.П. "Водовод" Рума, магистралних и цевовода у насељеним местима је око 500 km.

Слика 16: Исправност централних водоводних система у општинама, 2010. год. (Извор: Програм развоја АП Војводине 2014–2020, Институт за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батум“)

Услед недостатка финансијских средстава водоводна мрежа није се адекватно одржавала те је изражен проблем неисправних вентила и хидраната на мрежи. Често постоји потреба да се услед квара мора зауставити водоснабдевање на много ширем подручју због немогућности затварања дела мреже само у улици где квар постоји. Често се при санацији квара у селима мора зауставити водоснабдевање у целом насељу или чак у више насеља која се снабдевају са истог цевовода.

У наредном периоду у циљу смањења губитака и квалитетнијег и сигурнијег водоснабдевања потребно је као приоритет заменити деонице цевовода са честим кваровима. Такође је потребно заменити вентиле на мрежи који су ван функције чиме ће се омогућити бржа санација кварова уз краћи прекид водоснабдевања далеко мањег броја потрошача.

Већи део водоводне и канализационе мреже коју одржава ЈП „Водовод“ Рума није геодетски снимљен, тј. не постоји геопозиционирани приказ водоводне и канализационе мреже. Овај податак је данас веома битан због сагледавања могућности водоснабдевања у појединим деловима система, планирању развоја система, праћења потрошње и смањења губитака.

Дужина водоводне мреже коју одржава Ј.П. „Водовод“ Рума је око 500 km, а дужина мреже фекалне канализације је око 100 km.

Након извршеног снимања са употребом одговарајућег софтвера за унос снимљених података формирала би се база података почев од изворишта - бунара закључно са шахтовима потрошача и тиме створила основа за управљање и мониторинг над системом водоснабдевања са циљем квалитетног водоснабдевања уз максимално смањење губитака.

5.3. Канализација

Канализациони систем је сепаратног типа, раздвојена је мрежа фекалне канализације и атмосферска. Мрежа фекалне канализације је изграђена само у Руми, колектори (источни, централни и западни) почетком осамдесетих година, а у периоду од 1996-2003. год. и канализациона мрежа по улицама. **Укупна дужина канализационе мреже је око 100 km и покривеност канализационом мрежом Руме је близу 100%.**

Остала насељена места на територији општине немају решену канализацију, мада су поједина насељена места урадила пројектну документацију за изградњу канализационе мреже и уређаја за пречишћавање испуштених вода (Никинци, Вогањ, Путинци). У насељу Никинци започета је и изградња мреже, али је брзо обустављена услед недостатка финансијских средстава.

Уређај за пречишћавање отпадних вода у Руми капацитета 40.000 еквивалент становника је изграђен 1983. године и више година је ван функције. Услед неадекватног одржавања због недостатка финансијских средстава опрема је пропала и део грађевинских објеката је оштећен. До сада су постојали покушаји санације делова опреме и грађевинских објеката, али да би се уређај поново покренуо неопходна је реконструкција комплетне опреме и доградња.

У циљу поновног покретања УПОВ-а урађена је и студија која је требала да покаже правац коју технологију применити, садашње потребе због дефинисања капацитета уређаја за пречишћавање отпадних вода и степен у коме је могуће задржати постојеће грађевинске објекте и опрему.

Због тога што пречистач не ради комплетна канализација (комуналне и индустријске отпадне воде) упуштају се директно у маловодни мелирациони канал Кудош, и каналом тече у дужини од 8 км кроз атар Руме и Јарка до реципијента реке Саве. Канал је потпуно девастиран и представља црну тачку на еко карти Војводине. Не може се користити за наводњавање, представља извор заразе.

Више покушаја задњих година да се пречистач поново доведе у функцију није приведено крају, најчешће због недостатка финансијских средстава. Реализацијом овог пројекта би се решио један од значајнијих еколошких проблема у Општини Рума и заштитила природна добра.

5.4. Управљање отпадом⁵

С обзиром да је укупан број домаћинстава 19.990 (према Попису становништва из 2002. године), а број домаћинстава корисника услуга сакупљања отпада, према подацима ЈП „Комуналац“ је 16.184 дошло се до податка да је **81% становништва покривено организованим сакупљањем отпада у општини Рума**. Одлуком о буџету општине Рума постоје опредељена средства за чишћење депонија у оквиру програма Заштита животне средине.

Цене услуга одношења и депоновања отпада несразмерно су ниске у односу на цене осталих комуналних услуга. У општини Рума трошкови који се наплаћују домаћинствима и привредним корисницима обухватају следеће:

- трошкове за одношење отпада из домаћинства, пословног простора привредних корисника, односно из школа и других установа за децу,
- трошкове за одржавање посуда за смеће,
- трошкове за одржавање депоније.

Цене услуге одношења отпада и трошкови одржавања депонија разликују се за домаћинства, школе, обданишта, цркве, установе. За привредне субјекте цене су најниже, док су за пословне просторе, индустрију највише.

На територији општине Рума, осим више дивљих депонија, постоји депонија-сметлиште, на којој се врши организовано одлагање отпада. Организовано одлагање отпада обавља ЈП „Комуналац“, Рума и то са територије градског подручја и насељених места Путинци, Краљевци, Добринци, Мали Радинци, Вогањ, Стејановци, Никинци, Жарковац и Хртковци.

Депонија заузима површину од приближно 8 ha. Депонија је лоцирана на катастарској парцели број 10708/1 к.о. Рума. Приступни пут до депоније је уређен. Одлагање отпада на овој локацији врши се без икакве селекције и са делимичним прекривањем отпада интерним материјалом. На депонији се поред чврстог комуналног отпада пореклом из домаћинства, неконтролисано одлаже и други отпад различитог порекла. На депонији повремено долази до паљења отпада.

За постојеће сметлиште чврстог комуналног отпада у Руми је урађен Пројекат санације, затварања и рекултивације постојећег сметлишта чврстог комуналног отпада у Руми. Инвеститор је ЈП „Комуналац“ Рума.

Сагласност на „Пројекат санације, затварања и рекултивације постојећег сметлишта чврстог комуналног отпада у Руми“ је дало Министарство заштите животне средине решење број: 353-02-896/1998-02 од 17.01.2000. године, где је обавеза инвеститора да пројектом предвиђена решења спроведе, као и извршење радова на рекултивацији површинског копа, а посебна обавеза инвеститора је да послове на извођењу и спровођењу мера биолошке рекултивације повери специјализованој организацији за ову врсту послова.

⁵ Локални план управљања отпадом, Општина Рума

У оквиру извршења радова на дегазацији постојећег сметлишта чврстог комуналног отпада у Руми (израда и поставка биотрнова), Институт заштите на раду АД, Нови Сад (септембар 2009.) је извршио мерења емисије депонијских гасова на једном биотрну (једно мерно место). Извршено је мерење концентрације метана (CH_4), водониксулфида (H_2S) и угљендиоксида (CO_2) у саставу депонијског гаса на испусту биотрна (3 мерења на једном мерном месту). Анализом резултата у односу на граничне вредности у складу са Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података („Службени гласник РС“ број 30/97 и 35/97), сагледавањем емитера загађујуће материје констатовано је да емисија CH_4 , H_2S и CO_2 нема захтеве прописане Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података („Службени гласник РС“ број 30/97 и 35/97).

Такође, треба напоменути да су биолошко-хемијски процеси разлагања отпада у метанској фази врло сложени и тешко је поставити једноставна правила по којима се они одвијају, а све то утиче на променљиву емисију од не детектовања до веома високих концентрација истих. Урађене су Измене пројекта санације, затварања и рекултивације, а налазе се на давању сагласности у Министарству.

У оквиру "Националне стратегије управљања отпадом са програмом приближавања ЕУ" и поделе локација за одлагање отпада на 4 категорије (категирија локација депоновања са испуњавањем захтева које поставља Директива за депоније ЕУ), депонија у Руми је сврстана у категорију K4 и то: Званична депонија-сметлиште која не испуњава минималне мере заштите животне средине, попуњена је, одмах је треба санирати, затворити и рекултивисати.

5.5. Енергетска инфраструктура

Општина Рума снабдева се електричном енергијом преко далековода 110 kV из више праваца. Северни део Руме снабдева се електричном енергијом из трафо станице 110/35/20 kV "Рума 2" и има инсталиран један енергетски трансформатор 110/20 kV снаге 31.5 MVA и један енергетски трансформатор 35/20 kV снаге 8 MVA, који служи за резервно снабдевање трафо станице 35/10 kV "Рума север". Из трафо станице "Рума 2" снабдевају се поред Руме и насеља: Вогањ, Стејановци, Павловци, Краљевци и Добринци. Јужни део Руме снабдева се електричном енергијом из трафо станице 35/10 kV "Рума југ" и има инсталисана два енергетска трансформатора 35/10 kV снаге по 8 kV. Из трафо станице 35/10 kV "Рума север" инсталисане снаге 8 MVA снабдевају се поред Руме и насеља: Жарковци, Путинци, Мали Радинци и Доњи Петровци.

Потребно је реконструисати постојећу 1 kV мрежу и изградити нову 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља и привредни капацитети у атару, буду повезани мрежом од 20 kV.

5.6. Мобилна телефонија

Мобилна телефонија израђена је на територији Општине Рума преко три оператора "Телеком Србија", "Теленор" и "Вип". Највећи број објеката мобилне телефоније изграђен је од стране "Телеком Србија", а у готово свим насељима општине присутан је бар један објекат мобилне телефоније. Ови објекти су у већини случајева повезани оптичким кабловима са централама фиксне телефоније.

5.7. Гасоводна мрежа

Изграђеност дистрибутивне гасне мреже у општини Рума је око 530 km. Број потрошача је 7.004, док је укупно изведено 7.925 прикључака. Постојећа гасна инфраструктура омогућава да се овај број потрошача значајно увећа, чак и до 15.000 корисника. ЈП „Гас-Рума“ је прилагодило свој рад захтевима стандарда ISO 9001, што је верификовано од сертификационе куће RWTUV, из Есена (СР Немачка), 2000. године.

За довод гаса до насеља општине Рума изграђени су доводни гасовод пречника ДН 150 и три (3) главне мерно - регулационе станице: ГМРС "Рума", ГМРС "Путинци" и ГМРС "Никинци" укупног капацитета 46.701 m³/h који могу да задовоље потребе за гасом у општинама Рума и Пећинци за наредни период од 15 до 20 година. ГМРС "Рума" и ГМРС "Путинци" прикључене су доводним гасоводом на разводни гасовод РГ 04-17, док је ГМРС "Никинци" прикључена доводним гасоводом на разводни гасовод РГ 05 - 05.

Зависно од места прикључења гасовода на разводни гасовод високог притиска, цео систем гасовода средњег притиска општине Рума, може се поделити у три групе:

- Прва група је најмања и њу сачињавају гасоводи који снабдевају гасом насељена места Руму, Вогањ, Стејановце и Павловце. Ова група је прикључена на гасну мрежу преко ГМРС "Рума", која је лоцирана јужно од пруге.
- Друга група обухвата гасовод средњег притиска који снабдева гасом насеља у јужном делу општине: Никинце, Буђановце, Хртковце, Платичево, Кленак, Витојевце и Грабовце, која су прикључена на разводни гасовод РГ-05-05, поред пута Никинци - Буђановци.
- Трећа, највећа група, обухвата гасовод средњег притиска који снабдева, преко ГМРС која је изграђена, гасом насељена места у источном делу општине Рума: Путинце, Жарковац, Мале Радинце, Доње Петровце, Добринце и Краљевце и сва насеља у општини Ириг. За снабдевање ових насеља прикључење је изведено на разводни гасовод високог притиска РГ 04-17, преко ГМРС "Путинци", која је лоцирана непосредно поред пута Путинци - Доњи Петровци.

У оквиру гасификације румске општине урађена је и комплетна дистрибутивна мрежа у свим насељеним местима румске општине, што подразумева довођење гаса до свих могућих потрошача. Дистрибутивни гасовод је изведен у свим улицама, обострано у оквиру зеленог појаса, где год је то било могуће. Од 2016. год. је у функцији и користи се и гасовод у индустријској зони "Румска петља" дужине нешто преко 9 km.

На местима редукције гаса са високог на средњи притисак постављене су станице за редукцију (ГМРС). Лоциране су у близини нисконапонске мреже како би се створила могућност прикључка на телефонску мрежу, због потребе обезбеђења електричне енергије за котларницу ГМРС и даљински пренос података (телеметрију). Комплекс ГМРС је ограђен.

5.8. Ваздух

5.8.1. Квалитет амбијенталног ваздуха у Руми

На подручју општине Рума врши се мониторинг квалитета ваздуха у циљу одређивања степена загађености ваздуха у урбаној средини. Узорковање се врши на једном мерном месту, у Руми (центар насеља - зграда Општине Рума, улица Главна 107). На основу дугогодишње сарадње и уговора између Општине Рума и Завода за јавно здравље Сремска Митровица свакодневно се прати ниво загађујућих материја и једном месечно се доставља извештај о мерењу емисије који издаје Завод за јавно здравље Сремска Митровица. Годишњи извештај се доставља Агенцији за заштиту животне средине.

У односу на претходну годину у 2010. години је:

- Смањена средња годишња концентрација (SO_2), а повећан број дана већи од ГВИ за два дана због нове законске регулативе која је смањила ГВИ са $150 \mu\text{g}/\text{m}^3$ на $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$.
- Смањена средња годишња концентрација чађи, а повећан број дана већи од ГВИ.
- Смањена средња годишња концентрација (NO_2), а повећан број дана већи од ГВИ.
- Повећана средња годишња концентрација УТМ у односу на 2009. годину, али не прелази ГВИ.

Неопходно је посветити више пажње контроли дифузног загађивања из индивидуалних ложишта као и контроли квалитета горива и исправног функционисања система сагоревања (ложишта и димњаци) и где је оправдано проширити систем централног грејања. Код индустријских објеката - загађивача уз перманентан инспекцијски надзор контролисати емисије загађујућих материја и свести у дозвољене границе у складу са захтевима Закона о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС" број 36/09) и Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Сл. гласник РС" број 11/10 и 75/10).

5.9. Третман отпадних вода

Канализациона мрежа је надограђивана средином 90-тих година да би 2003. године 90% града Руме било обухваћено канализацијом. Канализација је сепаратног типа, одвојена је атмосферска од фекалне. На градску канализацију су прикључени и индустријски објекти. Остала насељена места на територији општине немају решену канализацију, мада су насељена места Никинци и Вогањ урадили пројектну документацију за изградњу канализационе мреже.

Градски пречистач отпадних вода је изграђен 1983. године, у функцији је био до 2000. године, али због неадекватног одржавања и испуштања индустријских отпадних вода без претходног третмана, а нарочито "Фабрике кожа" Рума престао је са радом. Тренутно се изводе радови реконструкције који због недостатка средстава теку спором динамиком.

Због тога што пречистач не ради комплетна канализација (комуналне и индустријске отпадне воде) упушта се директно у маловодни мелирациони канал Кудош, и каналом тече у дужини од 8 km кроз атар Руме и Јарка до реципијента реке Саве. Канал је потпуно девастиран и представља црну тачку на еко карти Војводине. Не може се користити за наводњавање, представља извор заразе, и у седименту је велика концентрација тешких метала (хрома, никла, кадмијума, олова и др.). Улажу се напори како Општине тако и јавног предузећа да се дође до израде главног пројекта, да се нађу средства за реализацију и да се пречистач приведе намени. Реализацијом овог пројекта би се решио један од значајнијих еколошких проблема у Општини Рума и заштитила природна добра.

5.9.1. Индустријска загађења

У складу са Правилником о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података ("Сл. Гласник РС" број 91/2010) Општина Рума ће у наредном периоду формирати Локални регистар извора загађивања у складу са Законом о заштити животне средине.

Локални регистар садржи податке које достављају привредна друштва и друга правна лица и предузетници која представљају изворе загађивања различитих делатности. Подаци се достављају за период од једне календарске године.

5.9.2. Загађивачи земљишта

Неконтролисана употреба пестицида и вештачких ђубрива у пољопривредној производњи, велика фреквенција саобраћаја, дивље депоније, неадекватно одлагање амбалаже од пестицида у деловима града где се становништво бави пољопривредом негативно утиче на земљиште. Овом проблему мора се посветити већа пажња и у решавање тог проблема мора се укључити ПСС Рума са својим стручним предлозима који воде ка контролисаном и смањеном загађењу земљишта хемијским средствима која се користе у пољопривредној производњи.

Постоји више начина за решење овог проблема, а неке ћемо набројати:

- Узорковање пољопривредног земљишта како би се добила препорука за ђубрење земљишта и тако се количина ђубрива свела на оптимални ниво.
- Константна едукација пољопривредника о коришћењу оптималних доза хемијских препарата ради њихове мање употребе по јединици земљишта.
- Превентивно деловање на угрожени усеви одвијало би се преко ПИС-а (прогнозно извештајна служба чије је седиште у ПСС Рума за наш реон).
- Управљање отпадом који настаје у пољопривреди (ову активност требало би такође спроводити у сарадњи са ПСС Рума).

Рума је једини град у Србији који има две у потпуности опремљене испитне (контролне) станице за контролу уређаја који се користе за примену пестицида. Једна се налази у ПСС, а друга у школи (СППШ). Вредност једне опреме се креће око 40.000 еура и по регулативи Министарства пољопривреде и заштите животне средине контрола свих уређаја који се користе у примени пестицида треба да постане редовна обавеза у другој половини 2017. године.

Поред наведеног, посебну пажњу треба посветити техничкој исправности уређаја који се користе у примени пестицида. То се може постићи едукацијом пољопривредних произвођача како са техничке и еколошке стране, тако и са финансијске стране.

5.10. Заштита биодиверзитета и заштићена природна добра

На основу међународног пројекта "Заштита биодиверзитета плавне долине басена реке Саве" (носилац IUCN), у оквиру еколошке мреже дуж реке Саве издвојено је 8 значајних подручја, међу којима је и бара Трсковача.

У току је поступак доношења Одлуке о заштити природног добра "Бара Трсковача" на територији Општине Рума. Према Закону о заштити природе ("Сл. гласник РС" број 36/09, 88/10 и 91/10) "Бара Трсковача" спада у III категорију-заштићено подручје локалног значаја, а категорија природног добра према класификацији Светске уније за заштиту природе је IV категорија-управљање стаништем/врстама у природи.

Иницијативу за заштиту је покренула МЗ Платичево током 2004. године са циљем да се поново успостави барски екосистем на локалитету "Трсковача". На основу законских овлашћења Покрајински завод за заштиту природе израдио је Студију заштите као стручно-документациону основу за успостављање Баре Трсковаче као заштићеног подручја III категорија - заштићено подручје локалног значаја.

Студија заштите заштићеног станишта "Бара Трсковача" завршена је 2008. године и одржани су јавни увид и јавна расправа, а почетком 2011. године усаглашена са Законом о изменама и допунама Закона о заштити природе, донетим крајем 2010. године. Бара Трсковача је пример најдрастичнијих промена природног станишта изазваних хидромелиоративним захватима седамдесетих година прошлог века са циљем добијања нових површина за пољопривреду.

И поред извршених хидромелиоративних радова (дренажа, црпна станица, канали) Трсковача је задржала карактеристике, особине водених и мочварних екосистема. Присуство мочварне вегетације на утринама (трстици, шевари, шашеви, групације барске врбе) указују на висок ниво подземних вода, као и задржавање површинских вода у пролећном и јесењем периоду.

И поред нарушене разноврсности воденог и мочварног екосистема прокопавањем система канала и претварањем баре у оранице, успеле су да се очувају популације лињака и златног караша као аутохтоне врсте које су све ређе у нашим водотоцима услед загађења и све веће бројности страних инвазивних врста. Трсковача данас представља изузетно природно плодиште лињака.

Ова бара је постала станиште многих животиња, а како се стално пуни водом из извора који зими не леде, на бари се задржавају многе врсте птица и сисара које долазе на појило.

5.11. Просторно и урбанистичко планирање

5.11.1. Основни изводи из Просторног плана Републике Србије који се односе на територију општине Рума

За уравнотеженији просторни развој Републике Србије кључну улогу имаће привлачни, конкурентни и иновативни урбани центри у функционалној констелацији са руралним окружењем, а Општина Рума ће као мањи урбани центар имати специфичан значај с обзиром на њен саобраћајни положај. Најважнија компонента тог положаја је европски саобраћајни коридор X.

Функционално урбано подручје према EPSON класификацији, представља променљив простор који обухвата морфолошко урбано подручје и његово шире окружење које генерише радну снагу града на 45-минутној дистанци од места становања. Према моделу функционалних урбаних подручја Републике Србије 2010. општина Рума налази се између ФУП-а националног значаја чији је центар град Шабац, ФУП-а међународног значаја чији је центар град Нови Сад и, ФУП-а чији је центар град Београд европски MEGA 3 у чији састав општина Рума улази. Према моделу функционалних урбаних подручја Републике Србије 2020 ситуација у којој се налази општина Рума се неће мењати, сходно с тим ће и даље улазити у састав ФУП-а града Београда. Општина Рума по подели на урбане кластере (постојећи и у настојању) улази у састав формираног кластера Београд-Нови Сад.

5.11.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

Према Просторном плану општине Рума до 2024. године, територију општине Рума чини насеље градског карактера Рума са улогом субрегионалног центра. Сва остала насеља у општини (16) припадају примарним сеоским насељима, односно насељима са функцијама на нивоу месне заједнице (локалне заједнице).

Како се примарна сеоска насеља на овом подручју међусобно битно разликују, како по положају у простору, тако и по величини, социо-економској и старосној структури становништва, комуналној опремљености и опремљеношћу објектима јавних служби (образовање, култура, рекреација и др.), Просторним планом општине Рума, предложена је даља подела ових насеља према функцијама које треба да развијају и улози коју треба да имају у оквиру утврђеног, јединственог функционалног система насеља.

Из тих разлога, у циљу даљег развоја мреже насеља, а пре свега, у циљу заустављања даље концентрације становништва, привредних активности и јавних служби у центру општине, насеља у општини су разврстана у **четири категорије (нивоа)**.

Општински центар – градско насеље Рума је субрегионални центар.

Насеље Рума остварује добру саобраћајну везу са свим насељима у општини, преко релативно квалитетних путева, а са насељима Буђановци, Никинци, Платичево и Кленак и преко железничке пруге.

Оваква повезаност насеља, а пре свега, ексцентрични положај центра Општине, као и постављени циљ да се заустави даља концентрација становништва, привредних активности и јавних служби, у центру општине, намеће потребу за јачањем неких насеља јужно од ауто-пута и формирања секундарног центра, односно центра заједнице села.

Из тих разлога планирано је да насеље Хртковци, друго насеље по величини у општини, добије улогу секундарног центра Општине (I ниво), тако што ће се планским активностима преусмеравати одређен број административних, државних и јавних служби у насеље Хртковци. У овом насељу треба стварати услове за изградњу нових привредних погона и отварање нових радних места.

Насеља Платичево у јужном и Путинци у северном делу Општине треба да ојачају улогу центра заједнице села (II ниво) коју већ данас имају. У конципираној мрежи насеља у Општини одређено им је место самосталних насеља неаграрног карактера, што подразумева добру саобраћајну повезаност и комуналну опремљеност, као и развој мреже објеката јавних служби како за потребе сопственог, тако и за становнике из гравитирајућих насеља (III и IV нивоа).

Остала насеља на подручју Општине имају аграрни карактер (сем насеља Кленак). При конципирању могућег развоја ових насеља имало се у виду да нека од њих имају читав низ компаративних предности које до сада нису коришћене тако да ће трећи ниво села са сеоским центром имати следећа насеља: Кленак, Буђановци, Никинци, Грабовци и Добринци.

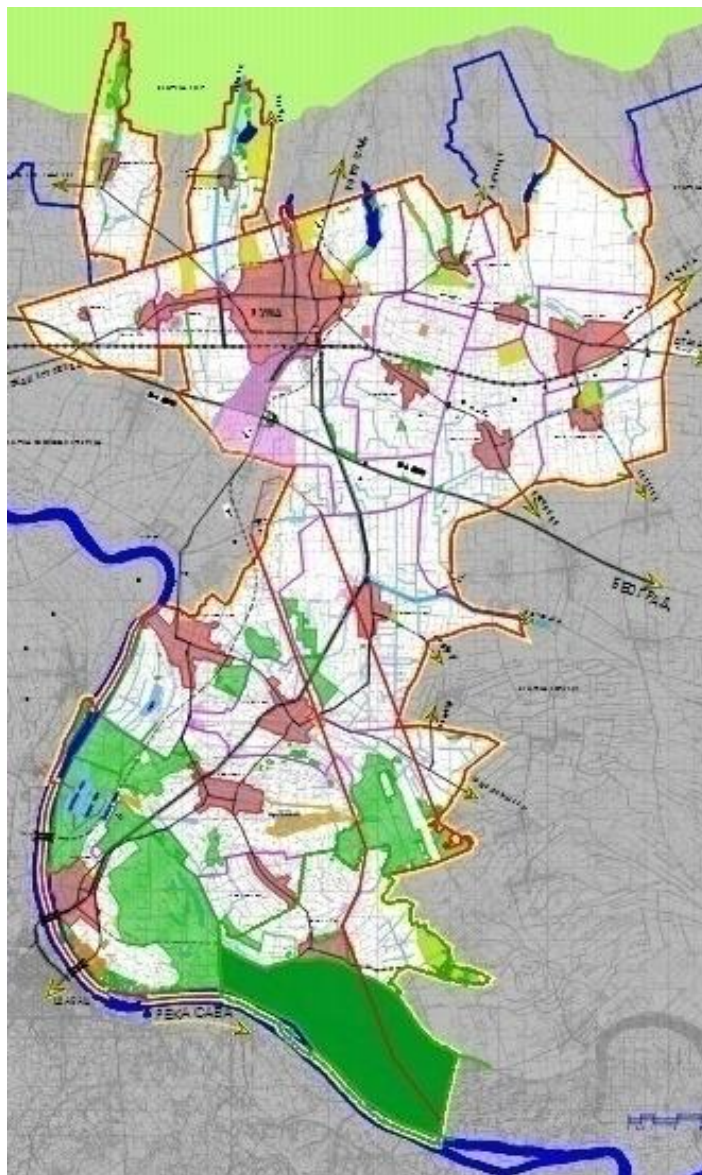
Ова насеља су већ данас комунално добро опремљене самосталне насељске јединице аграрног карактера. Дobar географски положај, затим, величина атара и квалитет расположивог земљишта (зона интензивне пољопривредне производње са наводњавањем) обезбеђују врло интензивну пољопривредну производњу која ће и у планском периоду остати основна привредна делатност.

Четврти ниво-села до 1000 становника, имаће насеља Стејановци, Павловци, Вогањ, Мали Радинци, Жарковац, Краљевци, Доњи Петровци и Витојевци, која треба да имају основне објекте јавних служби (школство, здравство, култура и др.), као и објекте за дневно снабдевање. Све остале потребе ће да задовоље у насељима виших категорија, односно у општинском центру.

У северном делу Општине насеља Жарковац и Доњи Петровци, перспективу даљег развоја треба да виде у обједињавању основних функција са насељем Путинци, а у јужном делу ову везу треба да остваре Витојевци са насељима Платичево и Грабовци.

Сва остала насеља у овој категорији (Стејановци, Павловци, Мали Радинци, Краљевци и Вогањ) се непосредно "наслањају" на град Руму, центар Општине, и свој даљи развој морају да виде у чвршћој вези са Румом, као њена приградска насеља.

Нови функционални односи у мрежи насеља могу се постићи само адекватним и усаглашеним мерама демографске и економске политике у Општини и примереним концептом политике руралног развоја општине регионалним оквирима.

Слика 17: Просторни план општине Рума до 2025. год. (Извор: Јавно урбанистичко предузеће „План“ Рума)

6. Сажетак анализе стања

6.1. PESTLE

Политички оквир Општина Рума има стабилну и пропулзивну власт која жели на дуги рок постићи добре резултате који би се одразили на стање становника општине. На државном нивоу долази до многих политичких дешавања, пре свега честих избора, који пуно не утичу на деловање општине у политичком смислу али ипак донекле оптерећују појединце и грађане, да се мање баве економским развојем како би то желели. Политика тако на покрајинском, националном као и локалном нивоу подржава рурални развој и развој предузетништва што позитивно утиче на развој пословних идеја и развој појединачних производних јединица.	Социјални оквир Рурални развој темељи се на локалном повезивању и сарадњи која је у задњим годинама јако погођена кризом и делимичном незаинтересованошћу како власти тако и самих грађана. Повезивање људи и организација ће бити кључног значења за пробој како пословних тако и културних и спортских удружења. Повезивање мора стално бити део јаке подршке и јасне поруке да је удруживање и сарадња једини начин постизања квалитетног живота у руралним деловима. Повезивање се мора разумети и у смислу међународне сарадње у култури, образовању, спорту и пословној сарадњи. У селима је потребно улагати пуно енергије и средстава у развој повезивања, социјалне инклузије како би на томе почивало и пословно повезивање и на другој страни сигурност заједнице.	Технолошки оквир У технолошком смислу, су поједине веће, а и неке мање производне јединице уложиле велика средства у технолошки развој пословања. Али, на другој страни долази до великих разлика са већином мањих произвођача, а поготово прерађивача који су технолошко заостали и потребна им је обнова пословања у технолошком као и пословном смислу. У технолошком смислу ће бити потребна и велика улагања у заједничке технологије (заједничка прерада) како би достигли технолошке заостатке према циљаним тржиштима који на технологијама и савременом пословању траже разлике у цени.
Економски оквир Држава је у генералном смислу изашла из економске кризе што се кроз повећање броја инвестиција полако примећује и на локалном нивоу. Људи у селима и у граду, после кризе која је јако погодила сваког појединца, још немају довољно капитала и храбрости да би у већој мери покренули пословне идеје, али се полако буде и показују интерес. Поготово је то видно кад је у питању могућност суфинансирања инвестиција кроз програм ИПАРД, који би у наредне две године могао увелико покренути инвестициони циклус у селима, пољопривредним газдинствима. Један од најкритичнијих делова економског окружења за рурални развој је непостојеће повезивање за наступе на тржиштима (пословне, туристичке, културне...) који је јако девастиран и потребно ће бити доста времена да се успостави.	Животна средина Општина Рума има у смислу стања животне средине и природних ресурса квалитетне основе за развој док на другој страни мора обезбедити инвестиције у изградњу и квалитетно управљање инфраструктуром за заштиту животне средине и подизање квалитета живота у селима. У оквиру заштите првенствено се мора водити рачуна о заштити пољопривредног земљишта од свих облика загађења, непланска изградња индустријских објеката у непосредној близини најквалитетнијег пољопривредног земљишта који посредно и непосредно трајно загађују тло. Треба избегавати изградњу таквих објеката у контактном подручју са обрадивим пољопривредним површинама. Дугорочно је потребно разумети и утицај климатских промена на средину у којој живимо и томе дати пажњу која је потребна како би на дуги рок одржали могућности за живот и рад на тој територији. Ту нису битне само поплаве, већи системи грејања, хлађења, транспорта, пољопривреде и тако даље. Изградња инфраструктуре за заштиту животне средине мора следити могућностима грађана и предузећа да плаћају трошкове комуналних услуга, у супротном изграђена инфраструктура неће дугорочно деловати.	Правни оквир Правни оквир у Србији па и у општини ће се пуно мењати и прилагођавати европским стандардима како би домаћи производи могли бити пласирани на нова тржишта и како би ти производи на домаћем тржишту нудили заштиту потрошачима. Јако пуно промена се може очекивати у оквиру стандарда заштите животне средине (отпад, ваздух су једни од инвестицијски најскупљих оквира), прилагођавања стандарда за осигурање квалитета и следљивост хране. Прави оквир је потребно посматрати из видика изградње конкурентности односно могућности пласмана на нова тржишта, али и у контексту трошкова које нови стандарди намећу и тиме повећавају инвестицијско оптерећење људи и општина.

6.2. SWOT анализа

Предности	Прилике
• Јавни превоз је организован и коришћен док би додатне инвестиције у даљи развој јавног превоза још додатно подржале развој села и развој нових услуга. У развоју јавног превоза је потребно обратити пажњу на мултимодалност и могућности надоградње јавних превоза за нове потребе (логистика локалне производње у веће центре, бицикли..) • Општина Рума има више природних ресурса које је потребно искористити за развој понуде, која ће са туристима у Руму довести и купце за локално произведену и прерађену храну. Исто тако то значи и за културне и спортске садржаје (Румски вашар, језеро Борковац, фестивалски град, археолошки локалитети, добре спортске хале, културни центар). • Квалитетним пољопривредним земљиштем је потребно управљати и разумети његове предности и слабости. Земљиште је потребно заштити од непотребних пренамена и загађења. • Слободно индустријско земљиште је основ за развој радних места које мора бити комбиновано са локалним предузетништвом које ће допунити прилике запошљавања и користити веће инвеститоре за набавку и услуге. • Досадашње повезивање (удружење предузетника, инвалидске организације, канцеларија за младе, дом пензионера) је потребно још ојачати и додатно осмислити његове функције како би се повезивање у општини искористило за социјалну инклузију људи. • Саветодавна служба за пољопривредну, биљну и сточарску производњу је успостављена и потребно је искористити њено знање, и употребити је за развој оних продуката који ће људима доносити довољно успеха, да остану у селима и тамо квалитетно живе. • Традиција и искуство у пољопривредној производњи сама по себи не нуди предности ако је не допунимо савременим знањем и технологијама. Традиција је квалитетан основ који је могуће искористити за будуће планирање.	• Мрежа школа и динамично увођење нових знања у образовни систем може јако променити начин размишљања и помоћи појединцима, да се брже и ефикасније укључе у развој и искористе прилике. Оснивање виших и високих школа на територији општине нарочито оних који ће довести до оспособљавања стручних кадрова у области пољопривреде. • Неразвијен туризам данас не значи нужно слабости, јер окружење нуди довољно потенцијала за уређење и развој јако занимљиве понуде, која се темељи на баштини, која до сада још није нарушена. Поред тога је потребно у понуду повезати квалитетну домаћу храну, прилике за посету природних ресурса и културне баштине и догађаје који приказују културу људи. За развој туристичке понуде је потребно одабрати циљне групе и развој понуде фокусирати на циљано одабране групе (бициклисти, мотоциклисти, гурмани, школе и научне институције, људи из градова и метропола). На тај начин ће се повећати успех промоције и паметније потрошити средства за развој услуга, које су потребне за одређене циљане посетиоце. • Градска пијаца би представљала изузетну прилику развоја ако би је успели повезати са понудом домаће хране и доставом те хране на ближња тржишта (Београд). Сама пијаца за себе је део затварања локалне производње и продаје хране, али тако организована неће бити довољно за финансијски успех па је потребно на њу повезати и удруживање производње, прераде и продаје. На то је везана и производња еколошке хране, повезивање понуде, развој логистике и тако даље. • Европски фондови, републичка и покрајинска средства представљају добар основ за додатно финансирање пројеката и програма које је потребно још развити. Апсорпцију и привлачење средстава из ЕУ фондова је потребно поставити на основу стратегија општине (општина има низ стратегија) које ће бити у интересу општине и њених грађана како би се покренуле пословне идеје и подигао квалитет живота. • Велике могућности за наводњавање дају предност за развој коју је потребно још искористити па је за развој система потребно припремити пројекте, организовати системе и покренути наводњавање у обиму који је потребан.

Слабости	Ризици
- Појединци и радна снага нису довољно и савремено припремљени за прихватање нових изазова и технологија. - Саобраћајна инфраструктура има добро мрежу (уз мање недостатке), али је лошег квалитета и не допушта увођење нових услуга у простор (бициклизам, пешачење, промена возила за пољопривреду..) - Јавним комуналним службама потребне су озбиљне инвестиционе подршке како би могле у наредним годинама развити услуге које су потребне од водоснабдевања, канализације, грејање/хлађење и управљања отпадом. Јавне службе морају бити ојачане и у смислу социјалне заштите. - Технолошко лоши прерађивачки капацитети у пољопривреди су резултат година мањих улагања који полако пролази, али га је потребно прећи уз домаће инвестиције и подршку из ЕУ и националних средстава. На тај начин ће произвођачи и прерађивачи моћи конкурисати на тржиштима са већом конкуренцијом, али морају за то постићи виши степен финализације производа. - Данас не постоје довољни капацитети за смештај туриста у сеоским домаћинствима што је препрека за развој услуга за веће групе и посету. Томе је потребно додати и неуређену инфраструктуру у руралним срединама која не подржава развој било каквих туристичких продуката. Ситуација се побољшава па треба пратити развој туристичких продуката у местима где има више могућности за развој. - Повезивање производње, прераде и продаје је кључан недостатак у будућем развоју па је на њега потребно полагати пуно пажње и дугорочно градити како социјалне тако и пословне везе. Повезивањем је потребно се припремити на конкуренцију са ЕУ произвођачима и припремити производе за продају на ЕУ тржиштима. - Лоша пољопривредна (пољска) инфраструктура и технолошка опрема смањује ефикасност производње. Чему још додатно помаже уситњеност поседа. - Лоша свест о еколошкој пољопривреди, производњи и преради смањује будуће прилике развоја кад се све већи број произвођача који желе развијати локална тржишта окреће тим начинима производње. - Недовољно познавање светских трендова у модерној пољопривреди и недовољно познавање светског тржишта са непознавањем стандарда производње штети тако домаћем тржишту као и потенцијалу производње да се појави на иностраним тржиштима.	- Мотивација домаћина и предузетника у селима је кључан момент руралног развоја и то је кључан ризик за рурални развој. Зато општина мора у свим деловима територије развијати друштвене мреже и подстицати развојне пројекте (макар били и мали) којима ће се показати да је развој могућ. - Негативна стопа наталитета и старење становништва су један од највећих изазова и ризика за развој друштва у Европи па из тога није изузета ни Општина Рума. Демографска политика мора добити већи значај док је у имплементацију мера активне демографске политике потребно укључити све актере. - Све врсте криминала и корупције смањују потенцијал друштва да се адекватно одазове на домаће и иностране изазове. Па је спречавање свих облика незаконитих радњи потребно системски спречавати и друштву дати места да коригује последице. - Досадашње разарање села је потребно зауставити и у села вратити живот како би становници добили осећај да је село битан део друштва и да је у селу могуће стварати вредност. Тај ће развој подстицати и друге да се у селима населе и да тамо развијају нове пословне идеје што ће живот у селима учинити квалитетнијим. - У деловима општине је могуће осетити незаинтересованост људи за развој села што додатно смањује потенцијал за развој. Таква окружења је потребно системски укључити у развојне пројекте и показати, да је с малим корацима могуће направити нешто добро. - ЕУ интеграције су питање државне политике, али и општина мора чврсто остати на путу ка ЕУ, што се мора видети из пројеката сарадње са општинама из држава ЕУ. - Климатске промене могу пореметити производне и животне прилике у општини и ширем окружењу. Ако се општина и регион припреме на могуће поремећаје, климатске промене је могуће искористити као прилике развоја (производња хране у ванредним ситуацијама), док у супротном могу бити јако велик проблем. - Економске кризе су обично појаве на које је потребно се припремити и планирати их у пословању и животу. Ризици односно утицај непожељних ситуација се повећава ако друштва кризе не планирају.

7. Стратегија

7.1. Визија руралног развоја општине Рума

Рума је регионални центар Срема, равномерно развијена општина која омогућава својим грађанима висок квалитет живота и квалитетне друштвене услуге у свим деловима општине.

Општина је дистрибутивни центар региона, који повезује производњу, прераду и продају и тиме остаје лидер у производњи квалитетне локалне хране.

Као регионални центар образовања сви наши образовни капацитети развијају знања потребна за живот села, предузетништво, развој пољопривреде, прераде и продаје локалних производа. Производња хране повезује туристичко, културно, природно богатство општине како би понудила квалитетне услуге и тиме повећала квалитет живота за све своје грађане.

7.2. Циљеви

Општина кроз циљно деловање жели постићи промене у руралном развоју кроз три правца деловања. Један циљ је везан за дугорочно повећање квалитета живота, други за побољшање пословних могућности, а трећи за повећање знања и тиме прилика за сарадњу и развој. Стратегија тако има три глобална циља, а то су:

❶ За сарадњу и примену савремених технологија и приступа **едуковани и мотивисани људи који уз помоћ образовних институција и међусобном сарадњом развијају друштвене и пословне иницијативе које подижу ниво квалитета живота и пословања у општини.**

Мере за постизање циља:

1. Образовање носилаца производње, прераде и продаје
2. Повезивање са партнерима у земљи и иностранству за пренос добрих пракси.

❷ **Развијени капацитети за припрему и имплементацију локалних иницијатива** (уређење села, инфраструктура, култура, спорт, друштвени односи...) у свим деловима општине како би се на дуги рок успоставили темељи за веће инвестиционе пројекте општине.

Мере за постизање циља:

1. Повезивање домаћина за локалне иницијативе
2. Припрема пројеката за имплементацију већих и мањих пројеката
3. Имплементација мањих пројеката у селима.

❸ **Развијено предузетништво везано за прехрану и друге делатности повезане са руралним животом и окружењем** (туризам, руралне услуге, услуге заштите природних и културних ресурса) које су притом повезане у локалне ланце вредности чиме повећавају зараду и смањују ризике.

Мере за постизање циља:

1. Подршка пројектима развоја ланца вредности
2. Подршка самосталним пројектима носилаца производње, прераде или продаје
3. Повезивање понуде у туризам, културу, друштвене мреже.

7.3. Резултати и показатељи

Мере	Резултат	Показатељ
Образовање носилаца производње, прераде и продаје	- Повећан ниво образовања у сеоским газдинствима - Повећање ефикасности производње	- Повећан образовни ниво у газдинствима за један образовни степен у року од 5 година - Повећано задовољство људи са властитом производњом
Повезивање са партнерима у земљи и иностранству за пренос добрих пракси	Створена партнерства за пренос добрих пракси и знања	Створено најмање једно партнерство са иностраним партнерима које ће пријавити најмање један пројект за финансирање из ЕУ фондова
Повезивање домаћина за локалне иницијативе	Локалне иницијативе повезане за имплементацију пројеката кроз општинске и остале финансијске изворе	- Изведених најмање 10 пројеката који су финансирани на основу партиципативног буџета у селима - Изведен најмање 1 пројект из средстава ЕУ или националног буџета који повезује сеоске иницијативе
Припрема пројеката за имплементацију већих и мањих пројеката	Припремљени пројекти за финансирање из националних, покрајинских средстава и средстава ЕУ	- Припремљених најмање 10 пројеката за инвестиције у селима општине са иницијативом мештана села - Припремљени пројекти за веће инвестиције у комуналну инфраструктуру
Имплементација мањих пројеката у селима	Мотивисани мештани за сарадњу	- Имплементираних најмање 20 малих пројеката који су имплементирани уз малу финансијску подршку (до 200.000 РСД) општине - Имплементација 2 већа пројекта повезивања у селима (бициклически пут, уређење центра села, уређење културне баштине, уређење парка и слично)
Подршка пројектима развоја ланца вредности	Створени ланци вредности који повезују производњу с тржиштем Имплементација инфраструктурних пројеката произвођача	- Организована и оперативна најмање 2 ланца вредности која повезују најмање 20 произвођача - Имплементиран најмање један инфраструктурни пројект неког облика организације произвођача
Подршка самосталним пројектима носилаца производње, прераде или продаје	Уведене нове технологије у преради пољопривредних производа	- Повећање просечног броја запослених на газдинствима за пола особе у 5 година - Повећање задовољства људи са тржиштем којег покривају и начином како су се организовали
Повезивање понуде у туризам, културу, друштвене мреже	Повезана понуда фокусирана на одабрана тржишта и циљане групе	Повећање посете у Општини Рума за 10 % од данас у року од 5 година

7.4. Акциони план

7.4.1. Мера: Образовање носилаца производње, прераде и продаје

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Успостављање сарадње са сличним школама за допуну знања	Пољопривредна школа Рума	Редовна делатност	2017
Проналажење извора финансирања за спровођење програма дообразовања носилаца делатности на газдинствима	Пољопривредна школа Рума и општинска управа	ЕУ финансирање	2018
Редовно обавештавање носилаца делатности на газдинствима и осталих о новостима, финансирању (електронска пошта и повремени састанци)	Саветодавна служба, ЛЕР свако по својој делатности, ЛАГ	Редовна делатност	2017

7.4.2. Мера: Повезивање са партнерима уземљи и иностранству за пренос добрих пракси

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Успостављање сарадње за допуну знања наставника у школским центрима	Пољопривредна школа Рума	Редовна делатност	2017
Повезивање са партнерима из иностранства за повећање знања	Пољопривредна школа Рума	ЕУ програми	2017-2020
Повезивање у ЛАГ	Општинска управа	Редовна делатност	2017-2018
Припрема стратегије ЛАГ	Општинска управа	Општински буџет IPARD	2017- 2018

7.4.3. Мера: Повезивање домаћина за локалне иницијативе

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Састанци месних заједница и општинске управе за подстицање пројектног рада	ЛЕР и месне заједнице	Редовна делатност	2017-2018
Партиципативно планирање општинског буџета	Општинска управа и месне заједнице	Редовна делатност	2017-2020
Редовни полугодишњи састанци у месним заједницама	ЛЕР и повремени спољни сарадници за пренос идеја и знања	Редовна делатност	2017

7.4.4. Мера: Припрема пројеката за имплементацију већих и мањих пројеката

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Планирање већих инвестиција у сарадњи са месним заједницама	Општинска управа и месне заједнице	Редовна делатност	2017
Тражење извора финансирања за пројектовање	Општинска управа	Редовна делатност	2017-2020
Израчунавање трошкова и користи и финансијских структура пројеката са посебним прорачунима оптерећења за грађане	Спољни сарадници-јавни позиви	ЕУ фонд IPA, IPARD	2019
Пројектовање и презентација грађанима	Спољни сарадници-јавни позиви	ЕУ фонд IPA, IPARD	2019
Имплементација пројеката	Спољни сарадници-јавни позиви	ЕУ фонд IPA, IPARD	2019

7.4.5. Мера: Имплементација мањих пројеката у селима

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Уређење центара села	Месне заједнице	Општински буџет, IPA Прекогранична сарадња	2017
Уређење објеката природне и културне баштине	Месне заједнице	Општински буџет, IPA Прекогранична сарадња	2017-2020
Бициклистички путеви	Месне заједнице, извођачи радова	Општински буџет, IPA Прекогранична сарадња	2017-2020
Грађење и/или опремање објеката за пружање туристичких и/или угоститељских услуга за излетнички, ловни, здравствено-рехабилитациони туризам, спорт и рекреацију и образовање и културу (школе у природи, уметничке колоније, летње позорнице, амфитеатри и сл.) на реци Сави, језеру Борковац, као и на осталом руралном подручју	Месне заједнице извођачи радова	Општински буџет, IPA Прекогранична сарадња	2017-2020
Грађење и/или опремање домова културе, ватрогасног дома, вртића, пешачких стаза	Месне заједнице, извођачи радова	Општински буџет, IPA Прекогранична сарадња	2017-2020

7.4.6. Мера: Подршка пројектима развоја ланца вредности

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Договор о заједничким пројектима произвођача (хладњаче, објекти прераде, продаја..)	Носиоци пољопривредних газдинстава	IPARD	2018
Пијаца домаће хране и продаје домаће хране у већим градовима	Носиоци пољопривредних газдинстава	IPARD	2018
Пилот пројекти у области развоја новог производа, процеса, технологија (теренска испитивања, истраживања тржишта, студије изводљивости, развој амбалаже за израду новог производа или процеса, као и подршка сарадњи удружењима произвођача/прерађивача и задругама	Носиоци пољопривредна газдинства, удружења, ЛАГ	IPARD Национални и покрајински ниво ЕУ фондови	2017-2020
Успостављање организације откупа, дистрибуције и пласмана еколошких локалних производа и представљања пољопривредних произвођача и производа кроз организовање учешћа на сајмовима, развој промотивних материјала о органским производима, кампања и мултимедијалних производа, те осталих маркетиншких активности у сарадњи са локалном самоуправом	Носиоци пољопривредна газдинства, удружења, ЛАГ	IPARD Национални и покрајински ниво ЕУ фондови	2017-2020

7.4.7. Мера: Подршка самосталним пројектима носилаца производње, прераде или продаје

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Информисање носилаца пољопривредних газдинстава о припреми пројеката - саветовања	Саветодавна служба, ЛЕР, ЛАГ	Редовна делатност	2017
Помоћ носиоцима пољопривредних газдинстава у прикупљању документације везане за општинске поступке	ЛЕР	Редовна делатност	2017-2020

7.4.8. Мера: Повезивање понуде у туризам, културу, друштвене мреже

Пројект	Одговорни носилац	Извор финансирања	Рок имплементације
Повезивање понуде у селима са туристичком понудом	Туристичка организација	Редовна делатност	2017

8. Веза стратегије са програмом мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине

Све мере које су предвиђене ревидираном Стратегијом руралног развоја предвиђају додатна средства која би за имплементацију пројеката дошла из средстава IPARD, IPA прекограничне сарадње, билатералних донација и других националних и покрајинских извора. Поред њих је потребно нагласити важност мера које за подршку спровођењу пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Рума издваја општина.

Ове општинске мере су јако битне поготово у делу када се носиоци газдинстава успешно кандидују за средства IPARD и у приликама временских и елементарних непогода.

Табела 10: Мере подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Рума

Назив мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)
Кредитна подршка	5.000.000,00
Управљање ризицима	5.000.000,00
Инвестиције за унапређење и развој руралне инфраструктуре	35.000.000,00
Укупно	45.000.000,00

Извор података: Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Рума за 2017. годину

Корисници мера су физичка лица, носиоци регистрованих активних пољопривредних газдинстава са територије општине Рума и власници пољопривредног земљишта у К.О. Марђелос и Вогањ који су обухваћени комасацијом. Реализацијом ових мера очекује се повећање продуктивности пољопривредне производње.

9. Имплементација стратегије и мониторинг

За имплементацију стратегије је одговорна Општинска управа Општине Рума. За имплементацију стратегије и мониторинг ће се формирати Тим који ће редовно тромесечно прегледавати стање на имплементацији стратегије и стање на привлачењу финансијских средстава у Општину Рума.

Поред сталног мониторинга од стране запослених у Општинској управи, за имплементацију стратегије ће бити организовани редовни шестомесечни састанци по месним заједницама и са представницима пољопривреде, прераде, продаје, туризма, како би се успоставила редовна сарадња међу људима и заједно са њима редовно пратио напредак на пројектима у заједници и напредак пројеката општине и носилаца газдинстава.

9.1. Информисање јавности

Информисање јавности ће се одвијати преко електронских и штампаних медија локалне и националне покривености. Припремиће се различите приче за различите медије у зависности од тога шта кога интересује.

У редовним састанцима са месним заједницама и представницима пољопривреде, прераде, продаје, туризма ће бити организоване презентације разних стручних и осталих тема, битних за спровођење развоја којим управља заједница.

10. Литература

- Програм развоја АП Војводине 2014 - 2020. год.
- Мастер план одрживог развоја Фрушке горе од 2012. до 2022. год.
- Стратешки план одрживог развоја Општине Рума 2015 - 2020. године, децембар, 2014. године
- Локални план управљања отпадом.
- Стратегија руралног развоја Општине Рума 2011-2021, Општинско веће Општине Рума, 2011.
- Акциони план стратегије руралног развоја Општине Рума 2011-2021, Општинско веће Општине Рума, 2011.год.
- Записници са састанака одржаних у месној заједници Путинци, Април 2017.
- Записници са састанака одржаних у месној заједници Кленак, Платичево, Април 2017.
- Записници са састанака са запосленима у Општинској управи Општине Рума, Март- Април 2017.
- Истраживање за AGRI Committee - CAP Reform Post - 2020 - Изазови у пољопривреди, Европски Парламент, Директорат-Генерални за интерне политике, Политике Департман Б: Структурне и кохезионе политике-Пољопривреда и рурални развој, Октобар 2016.
- IPARD програм за 2014-2020. год., Република Србија, Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Децембар 2014. год.
- Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја Општине Рума за 2017. годину.
- Статистички годишњак РС за локалне самоуправе и регионе у РС за 2016. год.
- Просторни план општине Рума до 2025. год.

На основу члана 46. став 1. тачка 2. Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", број 129/2007) и члана 59. став 1. тачка 2. Статута Општине Рума ("Службени лист општина Срема", бр. 06/2009; 38/2012 и 28/2014), и члана 8. и 9. Пословника о раду Општинског већа општине Рума ("Сл. лист општина Срема", број 35/09), Општинско веће општине Рума, на седници одржаној 05.06.2017. године, донело је

РЕШЕЊЕ
О ОБРАЗОВАЊУ ПРОЈЕКТНОГ ТИМА ЗА РЕВИЗИЈУ СТРАТЕГИЈЕ
РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ РУМА 2011-2021

I

Образује се Пројектни тим за ревизију Стратегије руралног развоја општине Рума 2011-2021, у следећем саставу:

1. Душан Љубишић - Начелник Општинске управе општине Рума/Председник Тима
2. Драган Косановић - Шеф Одељења за локални економски развој
3. др. Јован Кромпић - Директор Пољопривредне стручне службе Рума/Члан Општинског већа
4. Милан Пупоњац - Директор СППШ "Стеван Петровић Бриле" Рума
5. Ивана Ђојанић - Менаџер квалитета/Члан Општинског већа
6. Милка Павловић - Директор ЈУП "План" Рума
7. Биљана Дамљановић - Шеф Одељења за финансије, привреду и пољопривреду
8. Бранислав Рахар - Власник пољопривредног газдинства
9. Оливер Огњеновић - Центар за опрачки развој
10. Светозар Коров - Члан Општинског већа.

II

Задатак Тима је спровођење активности везаних за ревизију Стратегије руралног развоја општине Рума, како би се ажурирала и модификовала у складу са:

- актуелним трендовима и даљим правцима руралног развоја,
- иницијативама везаним за економски развој,
- приоритетним пројектима и потенцијалним изворима финансирања.

III

Чланови тима за свој рад не добијају новчану надокнаду.

IV

Решење доставити председнику општине и члановима пројектног тима.

V

Ово решење ступа на снагу даном доношења, а објавиће се на огласној табли општинске управе општине Рума.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ РУМА

Број: 06-42-10/2017- I

Дана: 05.06..2017. године

Р У М А

ПРЕДСЕДНИК

Слађан Манчић

Стратегија руралног развоја општине Рума

На основу члана 37.став 1. тачка 28. Статута општине Рума ("Службени лист општина Срема", бр. 06/2009,38/2012 и 28/14),

Скупштина Општине Рума, на седници одржаној 30. јуна 2017. године, донела је

ЗАКЉУЧАК

I

ДАЈЕ СЕ САГЛАСНОСТ на Стратегију руралног развоја општине Рума 2017.-2021. године.

II

Стратегија руралног развоја општине Рума 2017.-2021. године, чини саставни део овог Закључка.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ РУМА

Број: 06-55-20/2017-III

Дана: 30.06.2017. године

Рума

ПРЕДСЕДНИК
Стеван Ковачевић

